

Från kärnvapenmötstånd till kärnvapenallierad

En svensk säkerhetspolitisk identitetskris

Felix Kroon

Abstract

“Freedom of alliances in peace aiming for neutrality in war”. Those are the classic words of the Swedish security policy. But are they still relevant? Has a change taken place? And what does it depend on? This essay examines whether the Swedish security doctrine has changed over time and whether the security doctrine depends on a realist and constructivist perspective in IR-theory. It is a comparative case study of the Swedish security doctrine in four cases - 1975, 1990, 2005 and 2020. Since the Social Democrats have held power in all four cases, both the social democratic party platforms and the Statement of Foreign Policy have been studied with a content analysis method. The result reveals huge differences in worldview and action, while the targets are similar in all cases. Both realism and constructivism are important perspectives in order to understand the doctrine.

Key words: Doctrine, identity, neutrality, non-alignment, security policy

Words: 9 825

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning	2
Förord	5
1. Introduktion	6
1.1 Syfte och frågeställning	6
1.2 Avgränsning	7
1.3 Tidigare forskning	7
2. Bakgrund, perspektiv och teori	9
2.1 Perspektiv på internationella relationer	9
2.1.1 Realismen	9
2.1.2 Konstruktivismen	10
2.2 Den nationella identiteten	10
2.2.1 Den svenska neutraliteten - en historisk tillbakablick	11
2.2.2 Röster om neutraliteten	12
2.3 Att studera doktrin - en fråga om världsbild, mål och handling	13
3. Metod och empiriskt material	14
3.1 Kvalitativ innehållsanalys	14
3.2 Kvantitativ innehållsanalys	15
3.3 Begreppsvaliditet	16
3.4 Empiriskt material	16
4. De fyra fallen	18
4.1 Det kalla fallet: 1975	18
4.1.1 Bakgrund och motivering: Kalla kriget	18
4.1.2 Resultat och analys	18
4.2 Det varma fallet: 1990	20
4.2.1 Bakgrund och motivering: Berlinmurens fall	20
4.2.2 Resultat och analys	20
4.3 Det europeiska fallet: 2005	21
4.3.1 Bakgrund och motivering: Sveriges medlemskap i EU	22
4.3.2 Resultat och analys	22
4.4 Det svensk-finska fallet: 2020	23
4.4.1 Bakgrund och motivering: Det svensk-finska försvarssamarbetet	23
4.4.2 Resultat och analys	24
5. Diskussion och slutsats	26
5.1 Hur har den säkerhetspolitiska doktrinen och dess förhållande till neutralitet och alliansfrihet förändrats över tid?	26
5.1.1 Världsbild	26

5.1.2 Mål	27
5.1.3 Handling	27
5.1.4 Sammanfattande tabell	28
5.1.5 Slutsats	28
5.2 Varför ser den säkerhetspolitiska doktrinen ut som den gör?	29
5.2.1 Sammanfattande tabell	30
5.2.2 Slutsats	31
5.3 Framtidsspaning	31
5.4 Felkällor och källkritik	32
5.5 Vidare forskning	33
Referenser	34
Primärt material	34
Utrikesdeklarationer	34
Partiprogram, socialdemokraternas	34
Sekundärt material	34
Bilaga 1: Anteckningar från kvalitativ innehållsanalys	38
Partiprogram 1975	38
Utrikesdeklarationen 1975	39
Partiprogram 1990	41
Utrikesdeklarationen 1990	43
Partiprogram 2001	45
Utrikesdeklarationen 2005	46
Partiprogram 2013	47
Utrikesdeklarationen 2020	49
Bilaga 2: Anteckningar från kvantitativ innehållsanalys	52

Förkortningar	
EG	Europeiska gemenskapen, föregångare till EU
EU	Europeiska unionen
FEU	Fördraget om Europeiska unionen, även kallat Unionsfördraget
FN	Förenta nationerna
MR	Mänskliga rättigheter
Nato	North Atlantic Treaty Organization
SND	Svensk nationell datatjänst

Förord

Många uppsatser inleds med att tacka en massa personer, så inte ska väl jag vara sämre. Så jag vill börja med att tacka Julie och Malena för metod- och teorikurserna som har lagt grunden för uppsatsarbetet. Tack också till Emilia för korrekturläsning och till uppsatsmentorerna för allt stöd. Framförallt så vill jag ge ett stort tack till Jakob för gedigen handledning, för alla kloka och värdefulla inspel under uppsatsarbetets gång. Ett tack också till min pappa för intresset - jag tycker mig se en korrelation mellan ditt faderskap och intresset för utrikes- och säkerhetspolitik. Och så slutligen, ett tack till dig som läsare för att du vill ta del av min studie. Jag önskar dig god läsning.

1. Introduktion

Vi lever i en orolig omvärld, med krig i vårt direkta närområde. Debatten kring vad som är bäst för Sverige, hur vi bäst upprätthåller fred, stabilitet och säkerhet i vårt närområde har aktualiserats på ett sätt som vi inte är vana vid. Såväl nuvarande utrikesminister Ann Linde (Jönsson 2022a) som tidigare stats- och utrikesminister Carl Bildt (Ekot 2022) har benämnt situationen som den värsta sedan andra världskriget. Med krig i närområdet och en debatt kring Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik som under denna vår kanske har varit hetare än någonsin, är det därför intressant att göra nedslag i historien och se hur den säkerhetspolitiska doktrinen har förändrats över tid. Kanske kan det också säga något om varför det har tagit sådan lång tid för Sverige att vilja ansluta sig till Nato, men varför det också är ett logiskt utfall.

I denna uppsats analyserar jag därför hur Sveriges säkerhetspolitiska doktrin har förändrats över tid. Detta genom att göra fyra nedslag i historien under en tidsperiod som löper över 45 år, från 1975 till 2020. Det är på så vis en doktrinstudie. För att analysera varför doktrinen ser ut som den gör, använder jag mig av *realismen* och *konstruktivismen* som övergripande perspektiv. Resultatet visar på stora förändringar i doktrinen under de här 45 åren. Trots att Sverige fortsätter att hävda alliansfrihet, går det att se en stor rörelse. Såväl i *världsbild*, som i *mål* och *handling*. Utrikesdeklarationer och socialdemokratiska partiprogram används som primärmaterial för studien.

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsen har i huvudsak två syften. Uppsatsens första syfte är att beskriva hur den svenska säkerhetspolitiska doktrinen har förändrats över tid. Där kommer vi få reda på hur inställningen till neutralitet och alliansfrihet har förändrats. Det kan också ge en förståelse kring Sveriges ställning i utrikes- och säkerhetspolitik idag.

Det andra syftet är att hitta förklaringen till doktrinen. De tänkbara förklaringsmodellerna är givetvis många, men i den här uppsatsen ses doktrinen genom *realismens* och *konstruktivismens* glasögon. Här kommer teorier om *den nationella identiteten* till användning.

Den första frågeställningen blir därför av deskriptiv art och syftar till att beskriva utvecklingen av den svenska doktrinen vid fyra olika fall. Den andra frågeställningen är av analytisk art och syftar till att förklara varför doktrinen ser ut som den gör utifrån valda perspektiv och teorier. Uppsatsens frågeställningar är alltså:

-
1. Hur har den svenska säkerhetspolitiska doktrinen och dess förhållande till neutralitet och alliansfrihet förändrats över tid?
 2. Varför ser den säkerhetspolitiska doktrinen ut som den gör?

1.2 Avgränsning

Jag har i den här uppsatsen valt att avgränsa mig till följande fyra fall med ett tidsintervall på femton år. Anledningen till att jag har valt just femton år, är för att få ett jämnt tidsintervall mellan fallen. Dessa fyra fall är också samtliga fall av socialdemokratiskt regeringsinnehav. Jag har valt att ge följande namn åt fallen:

- 1975 - Det kalla fallet
- 1990 - Det varma fallet
- 2005 - Det europeiska fallet
- 2020 - Det svensk-finska fallet

Nackdelen med en sådan avgränsning är att analysen bara fångar upp resultatet vid de angivna tidpunkterna. Eftersom det är 15 år mellan varje fall, är det inte otänkbart att resultatet kan fluktuera mellan de olika fallen. Men eftersom tidsintervallen är lika långa ger det, på det stora hela, kontinuitet och kan visa på en riktning över tid. Fluktuationer pareras delvis också genom att partiprogrammen inte skrivs nya för varje år, utan istället är tänkta att gälla på lite längre sikt. På så sätt skulle resultatet bli detsamma om jag exempelvis valde att jämföra åren 2002 och 2006, eftersom samma partiprogram (Partiprogram 2001) rådde vid båda tillfällena.

En avgränsning görs också i valet av perspektiv. Det hade kunnat vara intressant att använda marxismen eller liberalismen som perspektiv, eftersom materialen ger uttryck för båda. Framförallt det sistnämnda. Anledningen till att avgränsningen gjordes till just realismen och konstruktivismen ligger dels i att dessa i vissa avseenden utgör motpoler och därför kompletterar varandra bra; dels i att jag på förhand bedömde det troligt att hitta svaren i dessa perspektiv.

1.3 Tidigare forskning

Att studera *doktrin* var något som Katarina Brodin (1976; 1977) ägnade sig åt vid Utrikespolitiska institutet. Fredsforskaren Wilhelm Agrell har i en studie (1985) jämfört den svenska säkerhetspolitiska doktrinen på 1940- respektive 1970-talet. Historikern Bo Stråth (1992) har skrivit om den svenska *neutraliteten*, som så länge har varit vägledande för den svenska säkerhetspolitiska doktrinen men också ett djupt inslag i *den nationella identiteten*. Professor Magnus Jerneck (2009a;

2009b) har skrivit en bok om Sveriges långvariga fred och Herolf och Huldt vid Kungliga Krigsvetenskapsakademien (2013) har diskuterat säkerhetsbegreppet ur ett bredare perspektiv.

Mycket material börjar dock få relativt många år på nacken. Kanske beror det på att kallt krig och världskrig fram tills nyligen kändes tämligen avlägset och därför inaktuellt och ointressant att forska på. Följande citat av Jerneck (2009, s 218) kan bekräfta denna tes:

Frågan är om inte förhållandet till dagens auktoritärt styrda Ryssland fortfarande rymmer ett betydande element av osäkerhet och misstro /.../, något som visas av den då och då uppblående kritiken av den sedan länge pågående nedrustningen av det klassiska svenska invasionsförsvaret, en nedrustning som följt i spåren av en alltmer påtaglig avspänning mellan "väst", dvs. NATO och EU, och ett delvis demokratiskt Ryssland.

Den här studien bidrar till att komplettera detta gamla material. Speciellt under en vår då den säkerhetspolitiska doktrinen har varit mer ifrågasatt och omdiskuterad än på väldigt länge.

2. Bakgrund, perspektiv och teori

I detta kapitel följer en kort redogörelse för de aspekter av *realismen* och *konstruktivismen* som är relevanta för studiens frågeställningar. Perspektiven är tänkta att komplettera varandra och inte på något sätt ställas emot varandra. De används alltså som två olika glasögon och syftet är inte att försöka förena dem.

Därefter följer en redogörelse för det som kan kallas *den nationella identiteten*. I det avsnittet görs en fördjupning i det neutralitets-begrepp som så länge har varit vägledande för den svenska doktrinen, men också en viktig del av den svenska identiteten.

Slutligen en redogörelse för vad en doktrinstudie faktiskt är för någonting, för att ge dig som läsare en förståelse för vad den här uppsatsen går ut på.

2.1 Perspektiv på internationella relationer

2.1.1 Realismen

Realismen är det traditionella perspektivet inom internationella relationer och säkerhetsstudier. Stater, deras makt och förhållandet mellan dessa är det som är intressant och relevant inom detta perspektiv. Det som studeras är hot, användning och kontroll av militära styrkor, vilket brukar benämnas som "high politics". Perspektivet genomsyras av en pessimistisk syn på människan, vilket på den globala arenan speglas i att stater inte litar på andra stater. För realisten är säkerhetsdilemmat åtgärdat genom maktbalans. Alla stater kan dock inte utöka sin makt samtidigt. Om hot mot nationella intressen eller maktbalansen uppstår, blir krig nödvändigt (Hough 2018, s 2-28).

Realismen menar att om det inte vore för att båda blocken besitter kärnvapen, så hade kriget blivit oändliga. Givet att båda blocken sitter på kärnvapen, blir kriget alltså färre. Internationell rätt blir i ett sådant system ganska kraftlös, eftersom respektive block tenderar att göra vad som krävs för att stoppa det andra blockets framfart (Hudson & Day 2020, s 183).

På just temat bipolärt maktsystem lägger Kaplan (Hudson & Day 2020, s 181-183) fram ett antal regler som gäller för ett sådan system:

1. Att eliminera motståndarblocket är det som förenar det egna blocket.
2. Hellre förhandling än krig. Hellre små krig än stora. Hellre stora krig än att låta motståndaren få ett övertag.

-
3. Blocken ser till att öka kapaciteten relativt sin motpol.
 4. Stater som inte tillhör något block agerar för att minska risken för krig mellan blocken och ger därför inte stöd till något av blocken utom i sin roll som medlem i globala aktörer. Just denna punkt blir relevant i förståelsen för Sveriges doktrin.
 5. Blocken försöker utvidgas, men tolererar staters alliansfrihet om alternativet är att en icke-allierad ansluter sig till motståndarblocket.

Teorin om att små stater som befinner sig mellan två stormakter i konflikt kan se en neutral position som önskvärd, har prövats med olika framgång. Exempelvis var det under andra världskriget enklare för Schweiz än för Finland att hålla sig neutralt. Små stater har ofta små möjligheter att belöna eller straffa andra stater och får därför finna sig i att slipa på sina diplomatiska förmågor (Hudson & Day 2020, s 170).

2.1.2 Konstruktivismen

När en ny världsordning tog vid efter kalla krigets slut utmanades många gamla tankemönster. Att det återförenade Tyskland hellre ägnade sig åt europeisk integration än att utnyttja sin makt gentemot andra, utgör enligt konstruktivismen ett bevis på att regeringar kan agera på ideologi och värderingar snarare än intressen. Konstruktivismen menar att aktörers agerande inte nödvändigtvis är rationellt, som kan baseras på tre saker: egenintresse, gemensamma intressen eller ekonomiska omständigheter. Ibland speglar utrikespolitiken ideologiska eller moraliska riktlinjer. Konstruktivismen är på det sättet ett nytt perspektiv inom internationella relationer, jämfört med de tre huvudinriktningarna liberalism, realism och marxism (Hough 2018, s 5-7). Inom konstruktivismen är strukturen mer intressant än aktören (Hudson & Day 2020, s 10).

Gällande den för realismen helt centrala maktbalansen, menar konstruktivismen att den må ha varit viktig tidigare, men att nutida obalans inte nödvändigtvis måste leda till global oro (Hough 2018, s 52).

2.2 Den nationella identiteten

När det kommer till kultur och nationell identitet i relation till utrikespolitik ställer sig Hudson och Day (2020, s 123) tre frågor: Vilka är *vi*? Vad är det *vi* sysslar med? Och, vilka är *de*? Eller, som Stråth (1992, s 116-117) uttrycker det - identiteten uttrycker både en gemenskap och en avskärmning. Det har med självkänsla och relationer att göra.

Väljarna vill att landets utrikespolitik ska spegla den egna befolkningen. I samband med stora samhällsomvälvningar, såsom vid kalla krigets upphörande, tenderar dock stater att bli osäkra kring

den punkten. Den politiska polarisering vi ser i väststater grundar sig ofta i hur någon föreställer sig sin nationella identitet i en globaliserad värld (Hudson & Day 2020, s 123-126).

Nationell rolluppfattning ("national role conception") handlar om hur en nation ser på sig själv och sin roll i världen. Genom att studera en nations officiella retorik och handlande, går det att urskilja de kulturella övertygelser om nationens roll i världen som finns (Hudson & Day 2020, s 137). Denna teori om rolluppfattning påminner till viss del om den doktrinteori som redovisas längre ned i denna uppsats (se 2.3).

2.2.1 Den svenska neutraliteten - en historisk tillbakablick

Tillsammans med Schweiz, Österrike, Finland och Irland har Sverige sällat sig till de länder som under efterkrigstiden i olika grad har betecknat sig som alliansfria eller neutrala (Bring 2008, s 390-396). I Sveriges relation med andra länder har neutralitetsbegreppet dock inte bara varit styrande i årtionden, utan till och med i århundraden. Under 1800-talet ville Sverige inte bli indraget i en rysk-brittisk konflikt. Det fanns visserligen en opposition på 1840-talet som ville stärka banden med Storbritannien och Frankrike och samtidigt distansera sig från Ryssland, men det var fortsatt neutralitet som gällde för landet. Neutraliteten har dock inte alltid varit strikt. Ett exempel på avsteg är när Danmark anfölls 1848. Istället för att förhålla sig passivt, gav Sverige diplomatiskt stöd till Danmark och frivilliga svenskar deltog på Danmarks sida. En liberal fredsrörelse förespråkade en principiell och varaktig neutralitetspolitik under senare delen av 1800-talet och det går att uttyda två neutralitetslinjer: En som såg neutralitet som en väg till nedrustning och en annan som såg det starka nationella försvaret som en förutsättning för neutralitet (Stråth 1992, s 177-186). Redan här går det alltså att uttyda en konstruktivistisk respektive en realistisk förklaring på neutraliteten.

Under de två världskrigen innebar neutraliteten i praktiken att Sverige följsamt anpassade sig till de krav som ställdes utifrån de växlande styrkeförhållandena mellan de krigförande. Bland annat genom att Sverige under första världskriget släckte fyrar och lysbojar i södra Sveriges farvatten som en eftergift, på begäran från främmande makt (Stråth 1992, s 166-203). Det har hävdats att neutraliteten var en viktig förutsättning för att hålla Sverige utanför de två världskrigen. Utifrån Sveriges geografiska och strategiska läge sågs neutralitetspolitiken som en naturlig slutsats (Åström 1983, s 7-9). Direkt efter världskriget var neutraliteten odefinierad (Stråth 1992, s 166-203). Vid samma tid fördes också förhandlingar med de skandinaviska grannarna om ett försvarsförbund, där Sverige var initiativtagande. Dessa förhandlingar strandade dock, men ifrågasattes kring huruvida det var förenligt med fortsatt neutralitet (Andrén 1976, s 71). Istället för ett skandinaviskt försvarsförbund, valde Norge och Danmark att ansluta sig till Nato, medan Finland hade en påtvingad vänskaps- och biståndspakt med Sovjetunionen (Jerneck 2009a, s 202).

Det var inte förrän på 1950-talet som neutralitetspolitiken "definitiva och medvetna doktrinanknutna utformning" fastlades. Den gav så småningom upphov till en "tredje-vägen-identitet". Stöd till "tredje världen", medling och nedrustning inkluderades i begreppet. Det var under denna tid som neutralitetspolitiken nådde "hegemonial" karaktär och socialdemokratiska regeringen skaffade sig tolkningsföreträde - om regeringen ansåg något vara oförenligt med neutraliteten så avfärdades det från dagordningen (Stråth 1992, s 166-203). Det gav Sverige möjligheten att profilera sig på den internationella arenan i frågor om utvecklingsbistånd, miljö och nedrustning (Åström, 1983, s 8). Med tanke på det sistnämnda blir det därför paradoxalt att Sverige bedrev ett eget kärnvapenprogram så sent som in på 60-talet (Agrell 1985, s 192-270). Dessutom skedde en kraftig upprustning av det egna försvaret under perioden, så det hela har beskrivits som en "väpnad" neutralitet (Jerneck 2009a, s 202).

2.2.2 Röster om neutraliteten

Om neutraliteten skriver Bring (2008, s 238) att den har ett emotionellt värde i Sverige. Sturfelt (2009, s 144) är inne på samma spår och hävdar neutralitetens "känslomässiga, kulturella och mentalitetsmässiga" betydelse, att det är en "kollektiv självförståelse" och att det gick hand i hand med modernitet och välfärd. I Sverige skrevs det om ett neutralt "vi" under första världskriget, vilket sattes i kontrast mot de krigförande "andra". Cronqvist (2009, s 193) menar att neutraliteten måste förstås och studeras hand i hand med folkhemmet - att när Sverige valde sin egen väg mellan kommunism och kapitalism byggde den nationella identiteten på att både hålla landet utanför krig och att bygga ett framgångsrikt välfärdssamhälle. Detta ligger i linje med det som Hudson och Day (2020, s 123-126) och Stråth (1992, s 116-117) har skrivit om den nationella identiteten. Ytterst leder det tillbaka till konstruktivismens (Hough 2018, s 5-7) tro på att staters agerande kan baseras på moral och värderingar.

Agrell (1985, s 180-280) har en mer realistisk syn på det hela. Jerneck (2009a, s 214) är inne på samma spår och menar att Sverige ville spela rollen som stabilisator i Nordeuropa mellan öst och väst för att skona regionen från spänningarna mellan stormakterna. Huldt (2013, s 5) beskriver att Sverige fyllde en "barriärroll" under kalla kriget och agerade som en "mur" mellan öst och väst. Detta stämmer väl överens med Kaplans regel fyra och fem inom realismen om hur icke-allierade stater agerar mellan två maktblock (se 2.1.1 denna uppsats).

I senare litteratur har Agrell (1991, s 16-107) benämnt neutraliteten som "den stora lögnen". Där menar han att det klassiska mantrat "alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig" inte gällde i verkligheten. Det ska ha funnits ett hemligt försvarsförbund med Nato så att Sverige skulle "komma i åtnjutande av västalliansens frukter och ändå vid behov uppvisa en neutralitetskaka som inte ens

hade bitmärken i kanten". Även Jerneck (2009b, s 87) är inne på samma spår, att det under efterkrigstiden skedde ett hemligt samarbete med Nato som innebar att man förväntade sig att USA skulle komma till undsättning i händelse av krig. Jerneck (2009a, s 199) menar också på att neutraliteten inte har varit enhetlig eller kontinuerlig. Precis som Agrell, skriver också Jerneck (2009a, s 217-218) att all krigsplanering utgick från att angrepp skulle komma från öst. Bring (2008, s 260-263) går så långt som att benämna denna brist på transparens inför den egna befolkningen som ett "demokratiskt underskott".

Bring (2008, s 260-263) sammanfattar på ett bra sätt tre olika skolor av kritik mot neutraliteten: "den minst radikala", "en mer revisionistisk" och "den dramatiskt revisionistiska". Den minst radikala företräds av Nils Andrén och menar att neutralitetspolitiken visserligen var genuin, men att den kompletterades med en "reservpolitik". Den mer revisionistiska menar att det fördes en sorts dubbelpolitik, där den öppet deklarerade neutraliteten var lika viktig som den dolda relationen till Nato - en skola som Agrell tillskrivs. Och slutligen, den dramatiskt revisionistiska som menar att Sverige har varit inofficiellt allierat till Nato. Bring landar i att sanningen förmodligen låg någonstans mellan de två första.

2.3 Att studera doktrin - en fråga om världsbild, mål och handling

Hur vi ser på världen, vad vi har för *världsbild*, var något som var intressant för Katarina Brodins (1976, s 4) doktrinstudie. Världsbilden speglar de urval av fakta, perceptioner och allmänna föreställningar som finns. Den underlättar vår orientering i tillvaron. Den utövar också ett starkt inflytande på individens tolkning av verkligheten och det sätt som den i en beslutssituation definierar handlingsalternativ och dess konsekvenser. Sambandet mellan *världsbild* och *handling* har relevans för studiet av staters utrikes- och säkerhetspolitik. Med *säkerhetspolitisk doktrin* avser Brodin (1976, s 15-23) de öppet redovisade system av "normativa och empiriska utsagor om det internationella systemet och den egna statens roll i detta system". Den innehåller de grundläggande målsättningarna i landets säkerhetspolitik och säger också något om det internationella systemet och för landet viktiga aktörer. Att studera doktrin är också att studera sociala roller.

I ett annat arbete skriver Brodin (1977, s 22) att doktriner uppfattas som "en uppsättning handlings- eller spelregler" på utrikespolitikens område. Doktrinerna används för att förklara eller förutsäga staters agerande på den internationella arenan och kan också bedöma framtida utvecklingslinjer. En kritik mot doktrinanalys som Brodin (1977, s 278) lyfter är dels det teoretiska - skillnaden mellan ord och handling; dels det empiriska - att officiella doktriner ofta är vaga och diffusa.

3. Metod och empiriskt material

Uppsatsen är en komparativ fallstudie av den svenska säkerhetspolitiska doktrinen, i fyra fall av socialdemokratiskt maktinnehav. Genom att enbart välja fall med socialdemokratiskt maktinnehav, ökas jämförbarheten över tid. Då slipper jag också riskera skevhet i resultatet på grund av egen partiskhet som kan uppstå om den politiska färgen hade skiljts åt. Det här är inte en normativ uppsats - tanken är inte att ta ställning till huruvida den säkerhetspolitiska doktrinen har varit bra eller dålig. En kvalitativ innehållsanalys tillämpas, där jag är ute efter att studera och tolka de olika motiven, argumenten och resonemangen som framförs i materialen. Det kombineras med en kvantitativ innehållsanalys där jag bland annat studerar förekomsten av vissa utvalda nyckelord.

3.1 Kvalitativ innehållsanalys

Syftet med en innehållsanalys är att systematiskt kunna bryta ner ett textinnehåll för att besvara förutbestämda forskningsfrågor. Det är en lämplig metod för att finna mönster i jämförelser. Svagheter med innehållsanalysen är att den fokuserar på det uttalade och inte det outtalade. Att något inte sägs, kan antingen vara ett tecken på att det inte är viktigt; eller så ses någonting som så självklart att det inte behöver uttalas. En innehållsanalys kan inte skilja på dessa två fall (Boréus & Kohl 2018a, s 50-80). Denna svaghet parerar jag delvis genom att använda mig av två olika material. Tanken är att de motiv, argument och resonemang som inte framgår av utrikesdeklarationerna, kommer fram i partiprogrammen istället. Svagheter pareras också genom att komplettera med den kvantitativa sökningen, där jag ser om något av de utvalda nyckelorden faller bort från ett fall till ett annat. Mer om det längre ned (se 3.2).

Vid operationaliseringen av den säkerhetspolitiska doktrinen utgår jag från tre variabler: *världsbild*, *mål* och *handling*. Dessa variabler utgår ifrån Brodins tidigare nämnda doktrinteori. En annan benämning på dessa variabler skulle kunna vara verklighetsuppfattning, värderingar och rekommendationer. När jag tar mig an materialet, utgår jag från ett antal innehållsanalytiska doktrinfrågor (se Bilaga 1) som är menade att utläsa den aktuella doktrinen. Detta är en metod som har använts för att studera Rysslands säkerhetspolitiska doktrinutveckling (Augustinsson 2017, s 12). Denna samling frågor kan liknas vid ett kodschema för innehållsanalysen (Boréus & Kohl 2018a, s 76).

Systematiska och förutsägbara fel utgör ett validitetsproblem, medan osystematiska och slumpartade fel utgör ett reliabilitetsproblem (Teorell & Svensson, 2007, s 55-57). Med tanke på att språket är under ständig förändring, skulle ett systematiskt fel vid en kvalitativ innehållsanalys vara

att jag ständigt feltolkar ett visst ord eller begrepp. Det kan vara så att ett begrepp har fått en helt annan innebörd. Genom att välja fall som ligger någorlunda nära i tiden minskar jag dock risken för detta validitetsproblem. 45 år bakåt i tiden är trots allt bättre än 100 i det avseendet och så många år bakåt i tiden behöver vi inte gå för att se att kalla kriget fortfarande pågick och därmed hitta ett intressant kallt fall. Vad som också kan utgöra ett validitetsproblem är att ett partiprogram från 2013 kan anses vara icke-representativt för vad Socialdemokraterna står för år 2020. Men partiprogram är av den arten att de gäller fram tills dess att ett nytt är antaget och är därför tänkta att gälla över en längre tid.

3.2 Kvantitativ innehållsanalys

I den kvantitativa innehållsanalysen görs en genomsökning efter relevanta nyckelord, där omfattning av förekomsten kan säga någonting om den aktuella doktrinen. Det är tänkt att fungera som ett komplement mot den kvalitativa innehållsanalysen. Nyckelorden som jag har valt ut utgår ifrån de tidigare presenterade perspektiven realism och konstruktivism, samt teorierna om den nationella identiteten och Sverige som neutralt land (se Bilaga 2). Genom att lägga in texten i ett ordbehandlingsprogram, trycka CTRL+F på tangentbordet och därefter skriva in det utvalda ordet i sökrutan, med blanksteg både före och efter, går det att se hur många gånger ordets exakta form förekommer i en text.

Nackdelen med att göra sökningen på exakt det viset är att ordets frekvens inte räknas med om det avslutas med punkt, kommatecken eller annat skiljetecken. Exempelvis så fångas inte Finland upp i utrikesdeklarationen från 2020, eftersom den enda gången det förekommer så har det ett kommatecken efter sig. Inte heller fångar ordsökningen upp kärnvapen i samma utrikesdeklaration, eftersom ordet där förekommer i termer av *kärnvapennedrustning*, *kärnvapenarsenal* och *kärnvapenhot* men aldrig ensamt som enbart *kärnvapen*. Fler sådana systematiska fel kan förekomma. Trots detta, blir det här ett mer rättvisande tillvägagångssätt än om jag skulle göra en sökning där alla eventuella oförutsägbara suffix skulle komma med, eftersom innebörden då kan vara något helt annat.

En annan nackdel är att samma ord kan ha helt olika innebörd i olika sammanhang. Exempelvis i partiprogrammen när *säkerhet* benämns i relation till rättssäkerhet eller när stress benämns som ett *hot* mot människors hälsa. Genom att göra en sökning på ordet *hot* vet vi alltså varken vad som hotar eller vem som hotas. Ett sådant validitetsproblem (Boréus & Kohl 2018a, s 38; 2018b, s 81) kan den här metoden med de här materialen inte heller parera för, men den kvantitativa innehållsanalysen får ses som ett komplement till den kvalitativa och de kompletterar varandras brister. Fördelen med den kvantitativa innehållsanalysen är dess reliabilitet (Boréus & Kohl 2018a, s

80), eftersom vi kan köra in samma text i samma program hur många gånger som helst och ändå få samma resultat. Fördelen med att genomföra både en kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys är att det mänskliga ögat kan kompensera för det som sökfunktionen inte fångar upp.

Utöver att söka efter på förhand utvalda nyckelord, har jag använt mig av ordräknare.se och WordCounter för att se vilka som är de mest förekommande orden totalt sett. Nästan alltid utgörs topp tio av olika bindeord, såsom *och*, *samt*, *eller*, *men*, *utan*, *för*, men just av det skälet är det extra intressant om något utrikes- eller säkerhetspolitiskt relaterat ord skulle dyka upp som topp tio.

3.3 Begreppsvaliditet

Doktrinbegreppets innebörd, skillnaden mellan doktrin och strategi, samt skillnaden mellan utrikes-, försvars- och säkerhetspolitisk doktrin är något som Agrell (1985, s 19-26) tar upp. För begreppsvaliditetens skull (Esaiasson m.fl 2017, s 59) vill jag klargöra att jag i den här uppsatsen har valt att konsekvent använda mig av begreppet *säkerhetspolitisk doktrin* eller bara *doktrin*. I det ingår också utrikes- och försvarspolitik, eftersom dessa på många sätt överlappar och en distinktion inte är relevant för den här uppsatsen. Visserligen kan valet att använda utrikesdeklarationer som material väcka frågor om varför det hela inte bör benämnas som *utrikespolitisk doktrin* istället. Anledningen till att jag inte valde det begreppet var för att även handels-, bistånds- och valutapolitik vanligen inkluderas i begreppet *utrikespolitik*. Den här uppsatsen intresserar sig för den säkerhetspolitiska aspekten av utrikespolitik - därav *säkerhetspolitisk doktrin*.

3.4 Empiriskt material

För min analys används dels officiella utrikesdeklarationer och dels Socialdemokraternas rådande partiprogram åren 1975, 1990, 2005 och 2020. Dessa två material har utgjort primärmaterial och refereras som det i referenslistan.

Partiprogrammen för år 1975 respektive 1990 finns tillgängliga via Svensk nationell datatjänst, SND. Partiprogrammet som gällde år 2005 antogs år 2001 och finns även det tillgängligt via SND. SND bedrivs som ett samarbete mellan lärosäten och forskningsorganisationer (SND 2022) och äktheten (Esaiasson m.fl 2017, s 291-292) i materialet har verifierats genom att jämföra mot de publikationer som har publicerats av Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek. Det senaste partiprogrammet antogs 2013 och finns tillgängligt på partiets hemsida.

Partiprogrammen som material är relevant för att det kan säga något om argumenten och motiven bakom doktrinen för de valda fallen. Förutom att Socialdemokraterna är det parti som har regerat

flest mandatperioder det senaste århundradet, är Socialdemokraterna det parti som har regerat under samtliga dessa fyra fall. Socialdemokraterna kan därför antas ha utövat stort inflytande över utrikes- och säkerhetspolitiken, samt dess doktrin. Av det skälet är deras partiprogram ett relevant material för studien.

Utöver de socialdemokratiska partiprogrammen används också utrikesdeklarationerna för respektive år. Bakåt i tiden benämndes de inte uttryckligen som utrikesdeklarationer, men efter kontakt med Riksdagsbiblioteket har jag fått tillgång till protokollen från utrikesdebatterna, där utrikesministerns anförande kan anses likvärdiga med utrikesdeklarationer. Dessa går att nå via Riksdagen, medan de på senare år uttryckligen benämnda utrikesdeklarationerna finns på Regeringens webbplats. Självklart kan källor och information förfalskas. Men genom att gå till Riksdagen och Regeringens egna kanaler använder jag mig av förstahandskällor, vilket stärker trovärdigheten (Esaiasson m.fl 2017, 293).

4. De fyra fallen

Varje fall inleds med en kort motivering kring val av fall och lite bakgrund för att placera fallet i en bredare kontext. Därefter sammanfattas de väsentliga resultaten ur innehållsanalysen. Anteckningar från innehållsanalysen finns som bilagor (se Bilaga 1&2). Resultaten utgår ifrån uppsatsens primära material och varvas med kommentarer utifrån de valda perspektiven och teorierna.

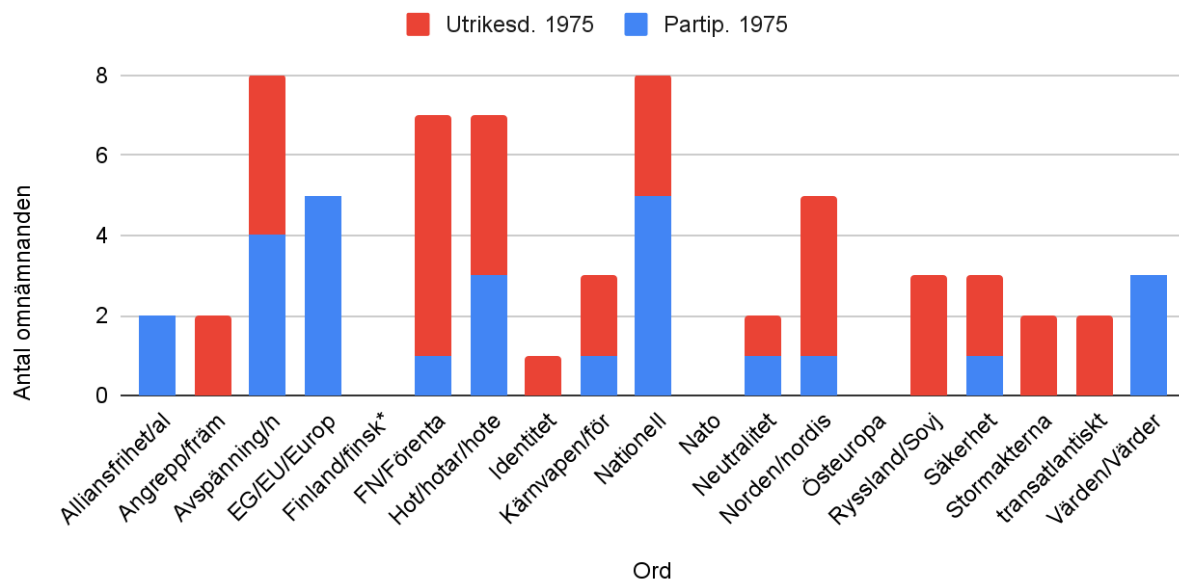
4.1 Det kalla fallet: 1975

4.1.1 Bakgrund och motivering: Kalla kriget

Under det kalla kriget befann sig Sverige tillsammans med Finland inklämt mellan två stormakter och dess allierade, medan Norge och Danmark ingick i Nato. 1975 hade kalla kriget pågått ett antal decennier och allvarliga incidenter såsom Kubakrisen låg förmodligen färskt i minnet. Därför är det intressant att se hur doktrinen löd under den tidpunkten.

4.1.2 Resultat och analys

Diagram 1: Det kalla fallet

I utrikesdeklarationen tar säkerhetspolitiken stor plats. Det är utifrån realismens syn på säkerhet som de reella hoten redovisas. Sovjetunionen och USA nämns i de båda dokumenten nästan alltid i

anslutning till varandra. Det talas om "kärnvapenmakterna" och "maktblocken". Det finns också en risk att små nationer kommer i kläm som ett resultat av avspänningspolitiken. Att treordskombinationen "leda till krig" placerar sig som topp tio säger något om att det finns ett reellt krigshot. Tvärtemot vad realismen säger, spelar internationell rätt, enligt materialet, en avgörande roll eftersom mänsklighetens framtid inte kan avgöras med nationella åtgärder. För att säkra freden på sikt behöver de folkrättsliga reglerna förnyas.

De viktigaste målen som anförs handlar om fred, minskad spänning mellan supermakterna och att trygga den egna nationens självständighet. Likaså att hålla hela Norden utanför internationella spänningar. För att uppnå dessa mål ska Sverige ge bistånd till fattiga länder, samarbeta inom Norden och Europa, samt internationellt genom FN. De viktigaste delarna för Sveriges säkerhet som framförs, handlar om att allmän värnplikt ska råda och en alliansfri politik syftande till neutralitet i krig.

Inom realismen (Hudson & Day 2020, s 170) finns det teorier som menar på att just en alliansfri politik och neutralitet i krig är önskvärt för små stater, eftersom dessa ofta har små möjligheter att belöna eller bestraffa andra stater. De får därför finna sig i att slipa på sina diplomatiska förmågor. Det finns också teorier om att stater som inte tillhör något block agerar för att minska risken för krig mellan blocken och därför inte ger stöd till något av blocken (Hudson & Day 2020, s 181-183). Detta har Jerneck (2009, s 214a) beskrivit som att Sverige ville spela rollen som stabilisator i Nordeuropa mellan öst och väst för att skona regionen från spänningarna mellan stormakterna. Huldt (2013, s 5) har beskrivit det som att Sverige fyllde en "barriärroll" under kalla kriget och höll en "mur" mellan öst och väst. Därför blir det intressant att inte bara det egna landets fred, utan också att hålla hela Norden utanför internationella spänningar, lyfts fram som mål.

Betoningen på bistånd, samarbete och FN, samt kritik mot ett "kapitalistiskt och kommunistiskt fåtalsvälde" kan ses som ett uttryck för neutralitetspolitikens mer konstruktivistiska och identitetsskapande förhållningssätt - tredje-vägen-politiken och bilden av ett Sverige som står upp för de små staterna. Att Sverige framställer sig själv som i mitten mellan de två maktblocken och de två ekonomiska systemen kan enligt Cronqvist (2009, s 193) förklaras med att den nationella identiteten både byggde på att hålla landet utanför krig och att bygga ett framgångsrikt välfärdssamhälle. Alltså både realism och ideologiska värderingar. Genom att teckna en bild av en bipolär värld, där Sverige inte tillhör något av maktblocken, konstrueras en bild av att Sverige står utanför en sådan maktpolitik - ett konstruktivistiskt tillvägagångssätt, helt enkelt.

Jerneck (2009, s 86-87b) nyanserar dock det hela och menar att visserligen har det "fredsälskande Sverige" varit idealistiskt på den internationella arenan, men bedrivit realpolitik i närområdet. Som

exempel på den internationella idealismen lyfter Jerneck att Sverige har stått värd för internationella toppmöten, agerat som medlare och beskrivits som "fredsfrämjande världssamvete och moralisk stormakt". Som exempel på realpolitiken i närområdet lyfter han att Sverige hade ett starkt försvar i avskräckningssyfte, vilket har legat till grund för anklagelser om dubbelmoral. Kritiken som kom mot Sveriges agerande, kom enligt honom i huvudsak från väst och utgjorde aldrig ett säkerhetshot mot det svenska territoriet. Det gällde helt enkelt att inte reta upp öst för mycket.

Att Sverige ändå bedrev en realpolitik i det egna området kan ses som ett bevis på realismens antagande, att stater i slutändan alltid agerar efter egenintresse. Detta ligger också i linje med det Hudson och Day (2020, s 170) har skrivit om de små staternas begränsade handlingsutrymme och att dessa stater istället får finna sig i diplomatiska färdigheter

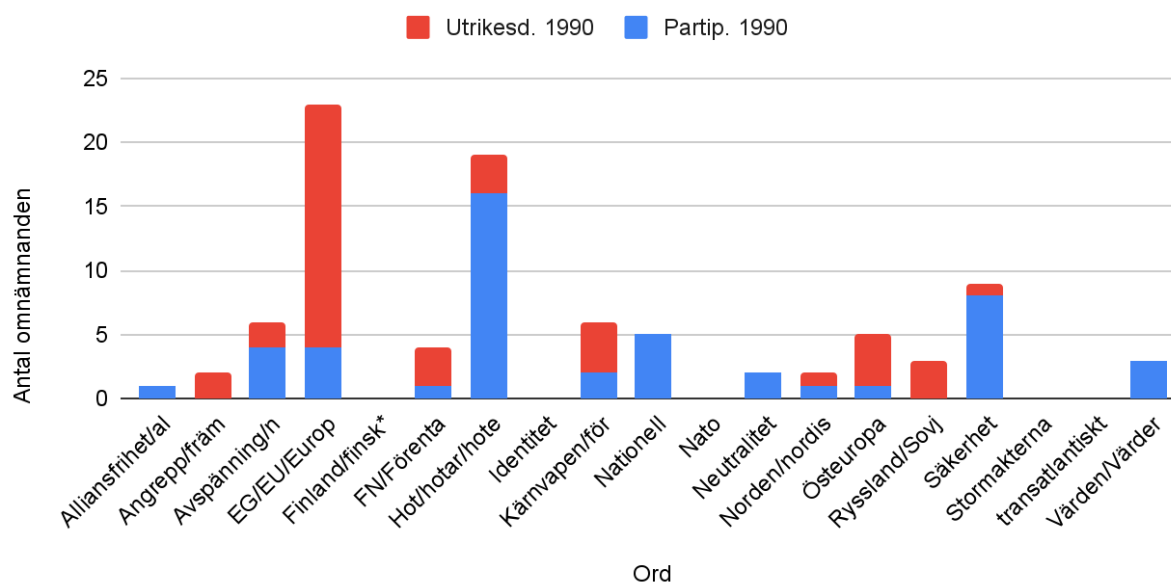
4.2 Det varma fallet: 1990

4.2.1 Bakgrund och motivering: Berlinmurens fall

Berlinmurens fall förknippas ofta med det kalla krigets slut. År 1990 var året efter att Berlinmuren hade fallit, men det var också bara några år innan inträdet i EU. Därför är det intressant att studera hur den världsomvälvande utvecklingen påverkade den säkerhetspolitiska doktrinen.

4.2.2 Resultat och analys

Diagram 2: Det varma fallet

Utrikesdeklarationen från 1990 inleds i en klart positiv anda - "de infriade förhoppningarnas decennium". Optimismen genomsyrar hela anförandet. Att *Europa* är det mest förekommande ordet säger något om var fokuset ligger. Berlinmurens fall, kommunistdiktaturernas kollaps och enandet av Europa utgör huvuddelen av dokumenten. Trots stort fokus på Europa och internationellt samarbete, ska Sverige inte söka medlemskap i EG. Samarbetet ska bara fördjupas så långt som det är "förenligt med neutralitetspolitiken", vilket inte utvecklas tydligare. Det påminner om det Stråth (1992, s 166-203) har skrivit om neutraliteten, att den socialdemokratiska regeringen skaffade sig tolkningsföreträde. Om regeringen ansåg något vara oförenligt med neutraliteten så var det så.

Även om ubåtshot, kärnvapen och avsaknaden av försvar mot dem nämns i materialen, så ges detta relativt litet utrymme. Samtidigt lyfts en ny typ av icke-militära hot fram såsom föroreningar, förgiftning och överexploatering. Kärnvapenhotet ges samma utrymme som hotet från miljöförstörelsen, vilket signalerar att dessa ses som lika stora hot. Även om det fortfarande finns en realistisk grundansats, grundad i misstron mellan supermakterna och deras militärallianser, får det realistiska synsättet här en något mer positiv och ljus bild. Samtidigt ser man fortfarande ett problem med "kapitalistiskt och kommunistiskt fåtalsvälde".

En konstruktivistisk slutsats som kan dras är att det tydliggörs att Europa är en del av den nationella identiteten. Det hela ligger väl i linje med det som Stråth (1992, s 116-117) har skrivit, att identitetstänket utvecklades under en tid av regionalism, europeisering och revolutioner i Östeuropa. Konstruktivismens tillvägagångssätt kommer igen när det utmålas en bild av det kapitalistiska och kommunistiska fåtalsväldet där Sverige inte sällar sig till något av dem.

De mål som eftersträvas är avspänning, nedrustning och ett förbud mot kemiska vapen. Internationell fred och solidaritet lyfts fram såväl som ett Europa i demokrati och gemensam säkerhet. För att nå dessa mål vill Sverige bedriva opinion och samarbeta inom FN. Fortfarande finns formuleringen om den alliansfria politiken som syftar till neutralitet i krig kvar. För det krävs totalförsvar och allmän värnplikt.

Att avspänning och nedrustning, istället för maktbalans mellan stormakterna, framförs som mål, kan ses som ett konstruktivistiskt identitetsskapande. Att aktivt medverka till sådant samarbete stärker bilden av Sverige som medlare (Stråth 1992, s 166-203), som agerar utifrån konstruktivismens moraliska riktlinjer (Hough 2018, s 6-7), snarare än realismens egenintresse. Värnandet av det egna landets självständighet och fred genom totalförsvar och allmän värnplikt, är dock en form av egenintresse och kan därför ses som ett uttryck för realism.

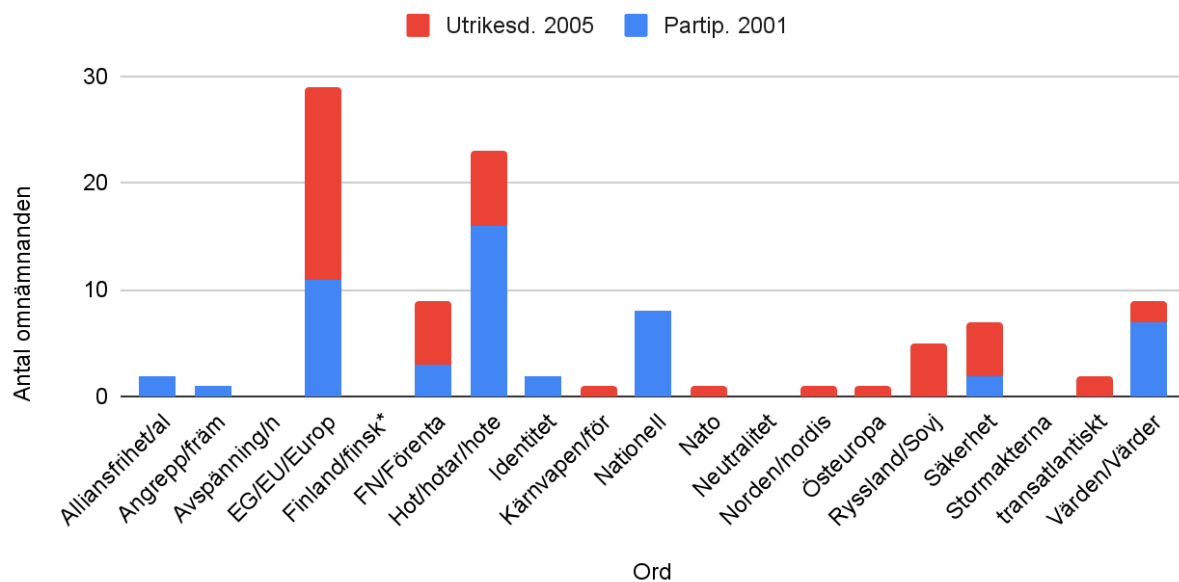
4.3 Det europeiska fallet: 2005

4.3.1 Bakgrund och motivering: Sveriges medlemskap i EU

Sverige blev under socialdemokratiskt regeringsinnehav medlem i EU 1995. År 2005 hade Sverige varit medlem i tio år och därför är det intressant att se hur det speglas i den säkerhetspolitiska doktrinen.

4.3.2 Resultat och analys

Diagram 3: Det europeiska fallet

Förutom tsunamikatastrofen får också kriget mot terrorismen en viktig plats i 2005 års deklaration. Partiprogrammet inleds med stora begrepp som frihet, jämlikhet och solidaritet. Programmet lägger väldigt lite vikt vid utrikes- och säkerhetspolitik, vilket kan säga någonting om ointresse eller att det helt enkelt var en betydligt mer fredlig och harmonisk värld.

För första gången nämns det uttryckligen i materialen att det säkerhetspolitiska hotet i Europa inte längre kommer från krig mellan nationerna. Istället lyfts bland annat terrorism, naturkatastrofer, organiserad brottslighet och epidemier som säkerhetshot. Fred ses inte bara som ett mål i sig utan också som en förutsättning för utveckling. FN kan dock inte göra allt och istället ses regionalt samarbete som allt viktigare. Att två av topp tio treordskombinationer i utrikesdeklarationen är "inom EU för" och "verkan inom EU" ger en tydlig indikation på inriktningen. Även om Sverige är

militärt alliansfritt så är Nato en viktig partner. Det här är också fallet där det talas om ett *transatlantiskt* samarbete för första gången.

Denna nya världsbild innebär ett tydligt steg bort från realismens syn på säkerhet och dess fokus på stater, makt och militära medel. Eftersom terrorismen ofta grundar sig i motsättningar kring identitet, ger det Hudson och Day (2020, s 123-126) rätt i att polariseringen i väststater ofta grundar sig i hur man föreställer sig sin nationella identitet i en globaliserad värld.

Målen som framförs är att bevara landets fred och självständighet, men också att trygga stabilitet i närområdet och internationellt. Fördjupat samarbete med Ryssland ses som något positivt, där målet är att få Ryssland mer engagerat i de globala frågor som uppfattas som gränsöverskridande hot. Samarbete och dialog, också med Kina, beskrivs som något önskvärt, eftersom det förväntas ge förutsättningar att påverka landet i mer demokratisk och människorättslig riktning. Målen ska uppnås genom samarbete och informationsutbyte inom EU, samt genom att landet förblir militärt alliansfritt. Sverige ska bedriva en aktiv utrikespolitik och delta i långsiktiga insatser under ledning av FN, EU och Nato, samt bidra med styrkor åt Nato på Balkan och i Afghanistan. Dessutom ska det ges bistånd för att stödja utvecklingen i Ukraina.

Om neutraliteten och alliansfriheten tidigare handlade om att minska risken för krig mellan blocken, är det egentligen bara den konstruktivistiska andan kvar när de reella hoten från främmande makter ser ut att vara bortblåsta. Att Sverige ändå har möjlighet att samarbeta, både inom EU och med Nato, resonerar Herolf och Huldt (2013, s 279-281) som att Sverige nu för första gången på länge i realiteten har haft möjlighet att göra sina egna val. Fokuset på EU och samarbetet med Nato kan utifrån konstruktivismen ses som ett nytt slags identitetsbygge, att föra den nationella identiteten närmare den europeiska och amerikanska. Hudson och Day (2020, s 123-126) är inne på att den nationella identiteten inte är huggen i sten utan omformas hela tiden, vilket vi kan se tecken på i det här fallet. Unionen i sig kan ses som ett motbevis mot realismens antagande att stater alltid agerar efter egenintresse (Hough 2018, s 2-28) och eftersom EU-samarbetet är så viktigt för Sverige så innebär det ett steg bort från realismen. Att det talas gott om samarbete med USA såväl som Ryssland och Kina kan ses som ett uttryck för att Sverige spelar en roll (Hudson & Day 2020, s 137) som medlare och brobyggare mellan dessa. Istället för att kritisera utifrån realismens pessimistiska syn på omvärlden grundad på misstro, lyfts de positiva och optimistiska aspekterna upp.

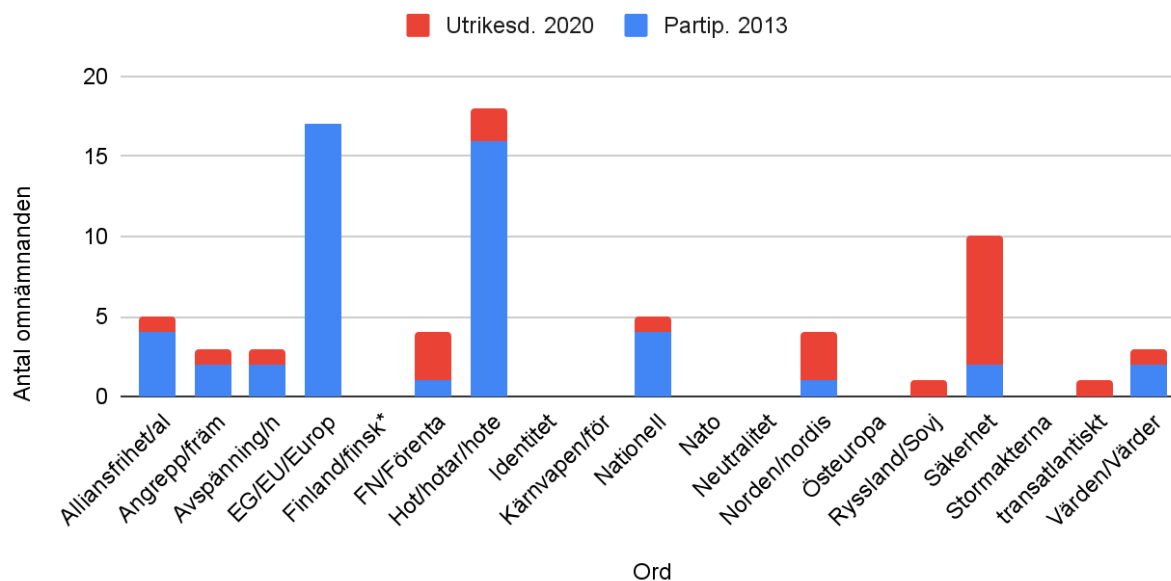
4.4 Det svensk-finska fallet: 2020

4.4.1 Bakgrund och motivering: Det svensk-finska försvarssamarbetet

Det svensk-finska försvarssamarbetet inleddes 2015 och har sedan dess utvecklats under det socialdemokratiska regeringsinnehavet. År 2020 har försvarssamarbetet verkat i fem år och därför är det intressant att se hur det avspeglas i den säkerhetspolitiska doktrinen.

4.4.2 Resultat och analys

Diagram 4: Det svensk-finska fallet

Det här årets deklARATION lägger ett mycket stort fokus på olika initiativ och projekt, såsom gröna klimatfonden, Drive for Democracy, Global Deal och feministisk utrikespolitik. Samarbete med USA lovordas och USA:s tillbakadragande på världaren beskriver som ett problem. I övrigt ger den här deklARATION intrycket av att vara den mest innehållslösa, i bemärkelsen allmängiltig och intetsägande. Partiprogrammet inleds på ett normativt sätt, om vad socialdemokratin vill och vad samhället bör vara. Det är svårt att se vad det här programmet har för bild på omvärlden, eftersom det inte placerar Sverige i förhållande till andra länder som de tidigare programmen. En mindre kritisk hållning mot kapitalismen presenteras, vilket kan tänkas möjliggöra mer samarbete med USA och andra västliga demokratier som bygger på marknadsekonomi. Sverige beskrivs som medlem av EU "av goda skäl" och bundenheten av EU:s solidaritetsklausul lyfts fram. EU beskrivs i materialen som en sammanhållande kraft för fred och som den viktigaste säkerhetspolitiska arenan. Det talas också om EU-gemensamma intressen.

Att det lilla Sverige talar om stora saker, som en grön klimatfond, Drive for Democracy, Global Deal och feministisk utrikespolitik kan förklaras med det som Hudson och Day (2020, s 137) skriver om

Holstis "national role conception", hur nationen ser på sig själv och sin roll i världen. Att vara för allt som är bra och vara emot allt som är dåligt, kan ses som en form av identitetsskapande. Sverige tar helt enkelt på sig rollen att avgöra vad som är bra respektive dåligt - det vi i Sverige står för är det som är bra.

Samarbete med Finland nämns bara en enda gång och dessutom i slutet av en mening med en punkt efter, så att det inte ens fångas upp av den kvantitativa metodens ordsökning. Att samarbetet med Finland inte får mer plats är ändå något som förvånar (mer om detta i 5.4).

Målet är fortsatt att kunna bedriva en självständig politik i krislägen. Man vill inta en ledande roll i arbetet för avspänning, nedrustning och icke-spridning och få till en konvention som förbjuder kärnvapen. En nyhet i det här fallet är att Sverige inte kommer att förhålla sig passivt om ett annat nordiskt land eller EU-land skulle angripas. Det kan ses som en bekräftelse på konstruktivismens tro på gemensamma intressen, att det finns gemensamma intressen att försvara. Det kan också förklaras av den av Lissabonfördraget rådande solidaritetsklausulen som säger att "om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaternas skyldiga att ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel" (42.7 1 st FEU). Det visar på att Sverige har förts ännu närmare EU.

En annan intressant skillnad i det här fallet jämfört med exempelvis det europeiska fallet är att det talas om direkta försvarssamarbeten med andra länder för att stärka Sveriges säkerhet. Den transatlantiska länken beskrivs som viktig. Tidigare har det visserligen talats om samarbete, men att tala om just försvarssamarbeten med andra länder för att stärka Sveriges säkerhet, kan antingen ses som en återgång till realismen - ett slags nationella intressets revanch. Eller så kan det ses som ytterligare konstruktivism - att samarbete kring försvar sker för att det finns gemensamma intressen att försvara.

5. Diskussion och slutsats

I detta slutgiltiga kapitel resonerar jag kring och drar slutsatser utifrån det jag har kommit fram till i tidigare kapitel. Uppsatsens två frågeställningar behandlas var för sig. Till varje frågeställning presenteras en sammanfattande tabell för att ge en överblick och därefter en sammanfattande slutsats.

5.1 Hur har den säkerhetspolitiska doktrinen och dess förhållande till neutralitet och alliansfrihet förändrats över tid?

5.1.1 Världsbild

Världsbilden har ändrats drastiskt under de här 45 åren. Från att ha benämnt både USA och Sovjetunionen i termer av kärnvapenmakter, så anser Sverige i det senaste fallet att det är problematiskt att USA inte har en *mer* aktiv roll på den globala arenan.

Också synen på Sovjetunionen och senare Ryssland har förändrats. Från att ha benämnts i lika negativa termer som USA, har samarbete, handel och närmanden till Ryssland under en period setts som positivt, för att sedan återgå till en mer kritisk hållning. I sann konstruktivistisk anda märks det i det europeiska fallet att Sverige hoppades kunna möta de nya gränsöverskridande hoten i samarbete och samförstånd med Ryssland, eftersom det från Sveriges sida sågs som gemensamma intressen. Men med facit och det svensk-finska fallet i hand, blir det tydligt att Ryssland har haft en annan syn på säkerhet. Kanske har Sveriges agerande för att få till stånd sådana samarbeten varit förgäves, eftersom Ryssland agerar helt annorlunda. Då spelar det ingen roll vilka samarbetsavtal som har skrivits under.

Gemensamt för utrikesdeklarationerna såväl som för partiprogrammen, är att de sätter stora förhoppningar till FN. Samtidigt lyfts det gång på gång upp att FN inte är starkt nog, behovet av ett reformerat FN och faktumet att en global rättsordning fattas. I det europeiska fallet går det också att skönja en minskad tilltro till FN, varför regionalt samarbete beskrivs som alltmer viktigt. Kanske är det därför som just EU nämns fler gånger än FN. Minskad tilltro till det internationella systemet skulle kunna ses som mer realism, men kan också ses som ett uttryck för att den nationella identiteten har blivit mer europeisk än universell.

Formuleringarna i materialen upplevs med tiden som alltmer allmängiltiga och urvattnade. Men det i sig säger något om hur världsbilden och synen på säkerhet har förändrats över tid. Från att ha

fokuserat på det som är kärnan i realismen - det vill säga militära hot, hot mellan stater, staters egenintresse och kärnvapenmakt - är fokuset 45 år senare på helt andra saker. Istället är hotbilden mer diffus och innefattar allt ifrån klimathot och epidemier till organiserad brottslighet och terrorism. Ju senare i tiden vi kommer i våra fall, kan vi se att realismens syn på säkerhet och hot avtar. Med tiden blir det också allt färre av de utvalda orden som kommer med. Att förekomsten av ord kopplade till "high politics" (se 2.1.1) avtar med tiden, kan ses i ljuset av den nya synen på säkerhet som säger att hot mot säkerheten inte behöver komma från andra stater.

Även om kärnvapen har nämnts i samtliga fall, är det tydligt att kärnvapenhotets betydelse var kraftigt reducerad i det europeiska och det svensk-finska fallet. Bara faktumet att namngivningen av fallen helt naturligt blev "det kalla fallet" och "det varma fallet" för de två första, samt "det europeiska fallet" och "det svensk-finska fallet" för de två sista, signalerar någonting om världsbilden, tidsandan och riktningen. Kallt krig byttes mot samarbete med andra länder.

5.1.2 Mål

Målet för Sverige har hela tiden varit att upprätthålla sin egen självständighet och suveränitet, samt att upprätthålla fred och stabilitet i närområdet. På den punkten skiljer sig doktrinen inte mycket mellan fallen. En skillnad finns dock i de senare fallen, där värdeord som jämlikhet, solidaritet, mänsklig säkerhet med mera läggs till målen. Vad dessa värdeord betyder i praktiken, hur de relaterar till säkerhet, samt huruvida de kan och bör vara en del av den säkerhetspolitiska doktrinen kan såklart diskuteras och svaren är beroende av vilket perspektiv som tillämpas.

5.1.3 Handling

Från att ha varit omdiskuterat huruvida samarbete med EG ens var förenligt med neutralitetspolitiken, inte bara lovordas EU-samarbetet i de senare fallen - från och med det europeiska fallet blir det väldigt tydligt att EU-medlemskapet har fått en väldigt stark prägel på utrikespolitiken. Dessutom har solidaritetsklausulen börjat gälla.

Att i de första fallen tala om vikten av värnplikt och ett starkt totalförsvaret, till att nedprioritera det egna försvaret i det europeiska fallet för att sedan återgå till vikten av ett starkt eget försvar men tillsammans med Finland, utgör också stora förändringar i det säkerhetspolitiska agerandet. I det europeiska fallet talas det istället om insatser som görs på Balkan och i Afghanistan.

I de två senare fallen talas det om direkta transatlantiska samarbeten mellan Sverige och USA/Nato. Att döma av de röster som har presenterats i teorikapitlet om Sverige som neutralt land, har dock handlingsmönstret hela tiden under de här fallen utgått från att ha ett samarbete västerut och att

hotet kommer österifrån. Det fångas dock inte upp av det här materialet (mer om detta i 5.4). Men enligt Brodin är doktrinstudier något som studerar det som är öppet redovisat. I det ljuset får det hemliga samarbetet västerut ses som något annat än doktrin.

5.1.4 Sammanfattande tabell

Hur har den säkerhetspolitiska doktrinen och dess förhållande till neutralitet och alliansfrihet förändrats över tid?				
<u>Variabel</u>	<u>Det kalla fallet</u>	<u>Det varma fallet</u>	<u>Det europeiska fallet</u>	<u>Det svensk-finska fallet</u>
Världsbild	<ul style="list-style-type: none"> Realismens syn på säkerhet Sovjetunionen och USA är kärnvapenmakter 	<ul style="list-style-type: none"> Realism och nya icke-statliga hot Supermakterna står för "kapitalistiskt och kommunistiskt fåtalsvälde" 	<ul style="list-style-type: none"> Hot kommer inte från krig mellan staterna Nato viktig partner, samarbete med Ryssland positivt 	<ul style="list-style-type: none"> Hot från både främmande stat och icke-statliga hot USA:s tillbakadragande problematiskt, Ryssland beskrivs som aggressivt
Mål	<ul style="list-style-type: none"> Avspänning och nedrustning Hålla Norden utanför spänningar Den egna nationens självständighet 	<ul style="list-style-type: none"> Avspänning och nedrustning Fred och solidaritet Förbud mot kemiska vapen 	<ul style="list-style-type: none"> Avspänning och nedrustning Stabilitet i Norden och internationellt 	<ul style="list-style-type: none"> Avspänning och nedrustning Förbud mot kärnvapen
Handling	<ul style="list-style-type: none"> Samarbete inom Norden, Europa och FN Allmän värnplikt Alliansfri politik syftande till neutralitet i krig 	<ul style="list-style-type: none"> Samarbete inom FN, inte söka medlemskap i EG Totalförsvaret och allmän värnplikt Alliansfri politik syftandes till neutralitet i krig 	<ul style="list-style-type: none"> Samarbete inom EU Insatser på Balkan och i Afghanistan Militär alliansfrihet 	<ul style="list-style-type: none"> Samarbete inom EU Försvarssamarbete med Finland Alliansfrihet, men inte förhålla sig passivt om annat EU- eller nordiskt land skulle angripas

5.1.5 Slutsats

På det stora hela har säkerhetsdoktrinen över tid rört sig i en klart EU-, USA-, Nato- och västvänlig riktning. I takt med det så har också säkerhetsbegreppet vidgats. I de två första fallen var doktrinen främst inriktad på militära hot medan de två andra fallen har haft ett vidgat säkerhetsbegrepp och varit inriktade på samarbete. I det avseendet finns den stora skiljelinjen mellan de två första och de två sista fallen, med EU-inträdet som viktig händelse däremellan. Man skulle dock kunna hävda att det är det kalla fallet som klart skiljer ut sig från de andra och att det stora skiftet sker redan i

samband med Berlinmurens fall. Detta för att samhällssynen då blev betydligt mer optimistisk och att det kalla fallet skiljer ut sig som det klart mörkaste.

5.2 Varför ser den säkerhetspolitiska doktrinen ut som den gör?

Det går inte att studera den svenska säkerhetspolitiska doktrinen och utvecklingen, från strikt neutral stat till att både ha Nato som partner och inte längre förhålla sig passivt om annat EU- eller nordiskt land skulle angripas, utan att inkludera både realismen och konstruktivismen som perspektiv.

Utifrån realismen är det naturligt att Sverige som liten stat mellan två kärnvapenmakter har förhållit sig neutralt. Genom att hålla sig utanför stormakternas kapprustning, har man kunnat ge trovärdighet åt neutraliteten och på så vis sluppit att framstå som ett hot mot något av blocken. I det kalla fallet bekräftas teorin inom realismen om att stater som inte tillhör något block agerar för att minska risken för krig. Kanske går det också att, i det europeiska fallet, uttolka att Sverige för första gången faktiskt hade möjlighet att helt på egen hand fatta beslut om sin doktrin. Att de, av realismen givna realiteterna, som tidigare kanske rentav tvingat Sverige till anpassningar och eftergifter, inte längre rådde. Att det först då var möjligt att lyfta fram partnerskapet med Nato och vikten av den transatlantiska länken.

Men konstruktivismen är ett lika relevant perspektiv att tillämpa. Det har i samtliga fall tydligt handlat om att visa upp Sverige som en moralisk föregångare som ska visa vägen till nedrustning, fred, frihet och solidaritet. Det är ett sätt att bygga en upp en identitet, en vi-känsla - en känsla av "kolla vad duktiga vi är och vilka skurkar de andra är". Att Sverige ville sprida sina ideal, värderingar och ideologi, det vill säga få andra länder att bli mer som Sverige, kan i sig dock ses som att agera utifrån sin nations intressen. Och då är vi tillbaka i realismens tro på att stater alltid agerar utifrån eget intresse.

Ett annat konstaterande i samma anda är det som tidigare har nämnts, att Sverige bedrev idealism på den globala arenan, men realpolitik i det egna närområdet. För även om det ständigt har talats om nedrustning och avspänning på global nivå, har ändå behovet av den egna försvarsförmågan varit tydlig i de flesta fallen och neutraliteten har beskrivits som en väpnad sådan (se 2.2.1). Det ligger också i linje med antagandet inom realismen som säger att små stater har små möjligheter att utöva makt över sin omgivning och därför får finna sig i att slipa på sina diplomatiska förmågor. En fråga som därför väcks och som kvarstår är densamma som på 1800-talet (se 2.2.1) kring huruvida neutraliteten har varit en väg till nedrustning eller en förutsättning för ett starkt nationellt försvar.

För ett land vars identitet har skiljt ut sig på den europeiska kontinenten, med alltifrån alkoholmonopol och välfärdsstat till neutralitet och alliansfrihet, är det inte konstigt om vägen in i EG var komplicerad och tvekan. Det går att dra många paralleller mellan medlemskapet i EU och vägen in i Nato. Men en viktig skillnad är att Nato i grunden är en militärallians, medan EU grundades som ett fredsprojekt som ofta beskrivs som en "soft power". För ett land som har bilden av att både ha bidragit till stabilitet i närområdet och agerat globalt för nedrustning och avveckling, kan det såklart kännas avlägset att kasta alliansfriheten - som sägs ligga bakom Sveriges 200 år av fred - överbord, för att ansluta sig till en kärnvapenallians. På så vis framstår vägen in i fredsprojektet EU som kortare än vägen in i en militärallians med kärnvapen.

Samtidigt är den nationella identiteten ständigt föränderlig. Med tanke på hur Sverige har agerat genom åren, först med närmandet till EU och sedan närmandet till USA och Nato, inte bara under bordet utan också officiellt, visar på att Sverige ser sig som en del av Europa, en del av väst och naturligt allierad med USA. Varför skulle Sverige annars lägga så mycket tid, kraft och resurser på fördjupat samarbete med EU och Nato, som under väldigt lång tid har sett just Sovjetunionen och senare Ryssland som ett hot, om det inte vore för gemensamma intressen och värderingar?

Slutligen bör också de två första partiprogrammens kritik av kapitalismen nämnas. Det är inte omöjligt att den med tiden avtagande kritiken mot kapitalismen har bidragit till att möjliggöra ett närmande mot EU, Nato och de sedan länge icke-kommunistiska staterna. Konstruktivismen menar att utrikespolitiken kan spegla ideologiska riktlinjer. Om de ideologiska riktlinjerna blir mindre kritiska mot kapitalismen, kan det tänkas att de gemensamma intressen som finns västerut speglas desto mer i utrikespolitiken.

En viktig skillnad, då mot nu, är att dåtidens konflikt handlade om två ekonomiska system som stod mot varandra - den västliga kapitalismen mot Sovjetkommunismen. I ett sådant läge kan det tänkas mer naturligt för Sverige med sin identitet att ställa sig mitt emellan och inte välja sida. Det går att se det som att Sverige ställde sig mitt emellan två ekonomiska system, lika mycket som mellan två maktspelande stormakter. Men i takt med att konflikten på senare år har kommit att handla mer om den fria liberala världen mot den auktoritära antiliberala världen borde det inte längre vara lika svårt för Sverige att välja sida. Genom initiativ som Gröna klimatfonden och feministisk utrikespolitik, har dock Sverige fortsatt att skilja ut sig gentemot USA. Iklädd en sådan roll framstår det som svårt att ha för nära band med USA - åtminstone ett USA som styrs av Trump.

5.2.1 Sammanfattande tabell

<u>Varför ser den säkerhetspolitiska doktrinen ut som den gör?</u>

<u>Perspektiv</u>	<u>Det kalla fallet</u>	<u>Det varma fallet</u>	<u>Det europeiska fallet</u>	<u>Det svensk-finska fallet</u>
Realismen	<ul style="list-style-type: none"> • Reellt krigshot • Kärnvapenmakter och maktblock • Hålla Norden utanför spänningar 	<ul style="list-style-type: none"> • Ubåtshot och kärnvapen • Supermakter och militärallianser • Totalförsvar och allmän värnplikt 	<ul style="list-style-type: none"> • Trygga stabilitet i närområdet • Minskad tilltro till FN 	<ul style="list-style-type: none"> • USA:s tillbakadragande ett problem • Samarbete om försvar • Självständig politik i krislägen
Konstruktivismen	<ul style="list-style-type: none"> • Bistånd, samarbete, FN • Tron på internationell rätt 	<ul style="list-style-type: none"> • Kritik mot kapitalism och kommunism • Förbud mot kemiska vapen • Vädjan om avspänning och nedrustning 	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeta med Ryssland kring gränsöverskridande hot • Dialog med Kina om MR • Bistånd till utvecklingen i Ukraina • Nya typer av säkerhetshot 	<ul style="list-style-type: none"> • Gröna klimatfonden, Drive for Democracy, Global Deal, feministisk utrikespolitik • EU-gemensamma intressen • Vädjan om avspänning och nedrustning • Inte förhålla sig passivt inför angrepp mot Norden eller EU

5.2.2 Slutsats

För att förstå den svenska doktrinen räcker inte realismen. Konstruktivistiska glasögon måste också användas. Det går alltså inte bara att se på neutraliteten som en ren säkerhetspolitisk strategi, utan det måste ses som något större än så. Det är förmodligen därför som det tröga men ändå dock så tydliga närmandet, först till EU och sedan Nato, har skett över ett så stort tidsspänn. Hade det enbart rört sig om en säkerhetsstrategi hade det förmodligen varit lättare att ändra linje och anpassa efter nya realiteter, men eftersom självbilden är så djupt rotad så tar det desto längre tid. Som tidigare nämnt, så vill ju befolkningen att utrikespolitiken ska spegla de själva.

5.3 Framtidsspaning

Här redovisar jag tre scenarier som jag ser framför mig för den säkerhetspolitiska doktrinen, rangordnade efter vad jag ser som mest sannolikt:

1. Sverige kommer fullfölja den inslagna vägen och bli medlem i Nato. Det känns som det mest troliga scenariot sett till de senaste 45 årens utveckling och med tanke på att våra kulturellt och geografiskt närliggande länder - Danmark, Norge, Island, Estland, Letland, Litauen - redan är där. Redan under 00-talet spekulerades det i de banorna (Bring 2008, s 398-401;

Jerneck 2009a, s 215) och under uppsatsarbetets gång har tydliga steg i den riktningen tagits, vilket bekräftas av både svenska (Jönsson 2022b) och utländska (Milne m.fl 2022) medier. En ansökan om medlemskap lämnades in i maj 2022 (Nato 2022) och det återstår att se var processen landar. Det ska bli mycket spännande att se vad nästa års utrikesdeklaration kommer att innehålla.

2. Ett annat möjligt scenario är att EU:s försvarssamarbete fördjupas och utvidgas. Om USA fortsätter att styras av Nato-kritiker såsom Donald Trump eller Bernie Sanders kan stödet för ett EU-försvar under Frankrikes kärnvapenparaply framstå som en mer trolig väg. Då skulle Sverige också kunna fortsätta hålla distans till USA, vilket är en utveckling som har diskuterats i Expressen (Barth-Kron 2022). Redan 2008 var Bring (s 398) inne på att USA hade tappat intresse för Nato och USA:s tillbakadragande är något som har beskrivits som problematiskt i den svensk-finska fallet. Med ett USA som drar sig tillbaka är det möjligt att EU ser behovet av att stärka den egna förmågan. Tysklands av Olaf Scholz meddelade skifte mot att återigen stärka sin försvarsförmåga (Karnitschnig m.fl 2022; Schultheis 2022) kan utgöra ett led i en sådan riktning, där EU själva rustar och därmed gör sig oberoende andra aktörer.
3. Sverige drar sig tillbaka till det gamla förhållningssättet, det vill säga strikt neutralitet. Sett till utvecklingen de senaste 45 åren framstår det här som det minst troliga och det skulle kräva en kraftig omläggning av regeringens deklarerade världsbild, mål och handling. Visserligen kan ett sådant agerande få Sverige att framstå som självständigt och starkt, som även fortsatt står upp för en tredje väg på den globala arenan. Men det kan också få Sverige att framstå som utsatt och ensamt, som är osolidariskt med andra närliggande länder. Vissa menar att det nära samarbetet med Nato, men utan att vara medlem, är det "sämsta av två världar" (Arvidsson 2022), eftersom man redan ses som fiende från Moskvas sida men samtidigt inte har några säkerhetsgarantier från väst. Ur ett sådant perspektiv skulle en strikt och trovärdig neutralitet kunna framstå som ett bättre alternativ.

5.4 Felkällor och källkritik

Det finns brister och svagheter i de båda tillämpade innehållsanalysmetoderna som kan ge upphov till diverse felkällor. Tanken är dock att dessa ska komplettera varandra så bra som möjligt för att sammantaget ge högsta möjliga både validitet och reliabilitet.

Att Finland inte nämns mer i det svensk-finska fallet var något som förvånade. Samarbete med Nato, USA och, framförallt, just Finland, är ju trots allt något som försvarsminister Hultqvist har lyft fram otaliga gånger. Det har till och med talats om en Hultqvist-doktrin (Nordlinger 2018; Wieslander

2020; Dahl 2020) uppkallad efter honom, där Finland har utgjort en central del. Detta skulle kunna visa på en brist med att använda det här materialet för studien. Det är möjligt att ett annat resultat hade nåtts om exempelvis försvarsberedningar hade använts som material istället. Detta kan också utgöra ett bevis på att en slumpfaktor finns och att resultatet kan fluktuera mellan fallen. Det är tänkbart att Finland nämns mer i utrikesdeklarationerna åren före eller efter 2020.

Slutligen, genom att studera offentliga dokument, fångas inte det hemliga Nato-samarbetet som nämns i teorikapitlet, upp av materialet. Men det var just detta som Brodin själv tog upp (1977, s 278) kring doktrinstudier, skillnaden mellan ord och handling och att officiella doktriner tenderar att vara vaga och diffusa.

5.5 Vidare forskning

För kommande uppsatser hade det varit intressant att undersöka följande:

- Vilka är argumenten för och emot en folkomröstning om svenskt Nato-medlemskap? Bör Nato-anslutningar alltid föregås av folkomröstningar?
- Hur har Norges och Danmarks historiska vägval påverkat Sveriges doktrin? Hur har Danmarks och Sveriges medlemskap i EU påverkat Norge?
- Vilken roll har Finlands position spelat för Sveriges doktrin? Vilken betydelse hade Finland för Sveriges ansökningsprocess till Nato?
- Hur har allmänhetens attityd till NATO i Europa förändrats efter Rysslands invasion i Ukraina? Är det någon skillnad mellan befolkningarna i medlemsländer och icke-medlemmar?
- Hur har den svenska alliansfriheten skilt sig från den österrikiska, den irländska, den finska och den schweiziska? Vad beror denna skillnad på?

Referenser

Primärt material

Utrikesdeklarationer

Prot. 1975:40. Riksdagens protokoll 19 mars 1975

Prot. 1989/90:85. Riksdagens protokoll 14 mars 1990

Prot. 2004/05:72. Riksdagens protokoll 9 februari 2005

Utrikesdeklarationen, Regeringskansliet februari 2020 [Elektroniskt] tillgänglig
<https://www.regeringen.se/tal/2020/02/utrikesdeklarationen-2020/>

Partiprogram, socialdemokraternas

1975 [elektroniskt] tillgängligt via <https://snd.gu.se/en/vivill/party/s/p/1975>

1990 [elektroniskt] tillgängligt via <https://snd.gu.se/en/vivill/party/s/p/1990>

2001 [elektroniskt] tillgängligt via <https://snd.gu.se/en/vivill/party/s/p/2001>

2013 [elektroniskt] tillgängligt via
https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640b87/1568881590520/ett-program-for-forandring_2013.pdf

Sekundärt material

Agrell, Wilhelm

- 1985. *Alliansfrihet och atombomber - Kontinuitet och förändring i den svenska försvarsdoktrinen 1945-1982*. Stockholm: Liber förslag. S 19-26, 180-280
- 1991. *Den stora lögnen*. Stockholm: Ordfronts förlag. S 16-107

Andrén, Nils, 1976. *Den nordiska balansens framtid*. Stockholm: Centralförbundet folk och försvar. S 71

Arvidsson, Claes, 2022. *Natotvivlet leder till den sämsta av världar*, Smedjan februari 2022 [Elektroniskt] tillgänglig: <https://timbro.se/smedjan/natotvivlet-leder-till-den-samsta-av-varldar/>. Hämtdatum 2022-05-03

Augustinsson, Christian, 2017. *Mellan kallt krig och varm fred - Rysslands säkerhetspolitiska doktrinutveckling under Vladimir Putins tredje presidentperiod*. Lunds universitet: statsvetenskapliga institutionen, VT17. S 12

Barth-Kron, Viktor, 2022. *Frågan är Nato - men svaret kanske blir EU*, Expressen mars 2022 [Elektroniskt] tillgänglig <https://www.expressen.se/kronikor/viktor-barth-kron/fragan-ar-nato-men-svaret-kanske-blir-eu/>. Hämtdatum 2022-04-19

Boréus, Kristina & Kohl, Sebastian

- 2018a. "Innehållsanalys" i Kristina Boréus & Göran Bergström (red.) *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur AB. S 50-81
- 2018b. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" i Kristina Boréus & Göran Bergström (red.) *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur AB. S 38

Bring, Ove, 2008. *Neutralitetens uppgång och fall - eller den gemensamma säkerhetens historia*. Stockholm: Atlantis. S 238, 260-263, 267, 390-396, 398-401

Brodin, Katarina

- 1976. *Världsbild, doktrin och utrikespolitik : en presentation av två alternativa modeller för analys av utrikespolitiskt beslutsfattande*. Stockholm: Utrikespolitiska institutet. S 4, 15-23
- 1977. *Studiet av utrikespolitiska doktriner - teori och två empiriska tillämpningar*. Stockholm: SSLP Försvarsdepartementet. S 22, 278

Cronqvist, Marie, 2009. "Det befästa folkhemmet. Kallt krig i varm välfärd i svensk civilförsvarkultur" i Magnus Jerneck (red.) *Fred i realpolitikens skugga*. Lund: Studentlitteratur AB. S 193

Dahl, Ann-Sofie, 2020. *Sveriges internationella samarbeten inte tillräckliga - NATO-medlemskap behövs, Folk och försvar, december 2020* [Elektroniskt] tillgänglig <https://folkochforsvar.se/content/internationella-samarbeten-inte-tillrackligt-nato-medlemskap-kravs/>. Hämtdatum 2022-04-26

Ekot, 2022. "Det värsta som hänt Europa sedan andra världskriget", Sveriges radio februari 2022 [Elektroniskt] tillgänglig

<https://sverigesradio.se/artikel/det-varsta-som-hant-europa-sedan-andra-varldskriget>. Hämtdatum 2022-04-25.

Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan. Stockholm: Wolters kluwer. S 59, 291-292, 293

Herolf, Gunilla & Huldt, Bo, 2013. "Sverige i det framtida Europa" i Gunilla Herolf & Bo Huldt (red.) *På egen hand eller tillsammans - Sverige i det nya Europa*. Stockholm: Kungliga krigsakademin. S 279-281

Hough, Peter, 2018. *Understanding Global Security*. London: Routledge. S 2-28, 52

Hudson, Valerie M. & Day, Benjamin S., 2020. *Foreign Policy Analysis. Classic and Contemporary Theory*. Tredje upplagan. New York: Rowman & Littlefield. S 10, 123-126, 137, 170, 181-183

Huldt, Bo, 2013. "Nya utmaningar för småstaten" i Gunilla Herolf & Bo Huldt (red.) *På egen hand eller tillsammans - Sverige i det nya Europa*. Stockholm: Kungliga krigsakademin. S 5

Jerneck, Magnus

- 2009a. "Den långa svenska freden - en fråga om småstatspolitik eller stormaktsdominans" i Magnus Jerneck (red.) *Fred i realpolitikens skugga*. Lund: Studentlitteratur AB. S 199, 202, 214-218
- 2009b. "Modernitet i och småstatsidentitet - mönsterlandet Sverige som fredlighetens land" i Magnus Jerneck (red.) *Fred i realpolitikens skugga*. Lund: Studentlitteratur AB. S 86-87

Jönsson, Nils

- 2022a. *Magdalena Andersson: Ett nytt och mörkt kapitel i Europas historia*, SVT februari 2022 [Elektroniskt] tillgänglig <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/magdalena-andersson-ett-nytt-och-morkt-kapitel-i-europas-historia>. Hämtdatum 2022-04-25
- 2022b. *Hultqvist: Beslutet kommer att fattas i dag*, SVT maj 2022 [Elektroniskt] tillgänglig <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/hultqvist-sverige-skickar-delegation-till-turkiet-for-diskussioner-om-nato>. Hämtdatum 2022-05-16

Karnitschnig, Matthew - von der Burchard, Hans - Eder, Florian - Desiderio, Andrew, 2022. *Inside Olaf Scholz's historic shift on defense, Ukraine and Russia*, Politico march 2022 [Elektroniskt] tillgänglig <https://www.politico.eu/article/olaf-scholz-historic-shift-defense-ukraine-russia-war/>. Hämtdatum 2022_05-09

Milne, Richard - Chazan, Guy - Pitel, Laura, 2022. *Sweden and Finland to make Nato applications on 'historic' day for Nordics*, Financial Times maj 2022 [Elektroniskt] tillgänglig <https://www.ft.com/content/f938ee66-3130-47e9-a911-8f7177e58521>. Hämtdatum 2022-05-16

Nato, 2022. *Finland and Sweden submit applications to join NATO*, maj 2022 [Elektroniskt] tillgänglig https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm. Hämtdatum 2022-0519

Nordlinger, Jay, 2018. *The Defense of Sweden, in Light of Threats from Putin's Russia*, National Review januari 2018 [Elektroniskt] tillgänglig <https://www.nationalreview.com/2018/01/defense-sweden-light-threats-putins-russia/>. Hämtdatum 2022-04-26

Schultheis, Emily, 2022. *Germany's move to help arm Ukraine signals historic shift*, AP News februari 2022 [Elektroniskt] tillgänglig <https://apnews.com/article/russia-ukraine-business-europe-olaf-scholz-nato-1f1a27b1b0e4aab79bd4e5a7de07eb4>. Hämtdatum 2022-05-09

SND, 2022. *SND - ett nationellt samarbete*, Svensk nationell datatjänst april 2022 [Elektroniskt] tillgänglig <https://snd.gu.se/sv/om-oss>. Hämtdatum 2022-04-28

Stråth, Bo, 1992. *Folkhemmet mot Europa*. Stockholm: Tiden. S 114-117, 166-203

Sturfelt, Lina, 2009. "Utanför krigskartan. Första världskrigets svenska berättelser om neutralitet och modernitet" i Magnus Jerneck (red.) *Fred i realpolitikens skugga*. Lund: Studentlitteratur AB. S 144

Teorell, Jan & Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber. S 55-57

Wieslander, Anna, 2020. "The Hulqvist doctrine' - Swedish security and defence policy after the Russian annexation of Crimea", *Defence Studies*, vol. 22, nr 1, s. 35-59

Åström, Sverker, 1983. *Svensk neutralitetspolitik*. Stockholm: Svenska institutet. S 7-9

Bilaga 1: Anteckningar från kvalitativ innehållsanalys

Variabel	Innehållsanalytisk doktrinfråga
Världsbild	<ul style="list-style-type: none">• Enligt vilken maktfördelning är det internationella systemet strukturerat?• Vilka är de primära drivkrafterna i de internationella relationerna?• Vilken syn på säkerhet presenteras i doktrinen?• Vilken roll fyller militära maktmedel och internationell rätt?• Vem och vad hotar Sveriges respektive det internationella systemets säkerhet?
Mål	<ul style="list-style-type: none">• Vilka grundläggande värden vill Sverige värna för att uppnå säkerhet?• Vilket grundläggande säkerhetspolitiskt mål eftersträvar Sverige?
Handling	<ul style="list-style-type: none">• Hur och med vilka medel avser Sverige handla för att hantera uppfattade hot och realisera deklarerade mål?

Partiprogram 1975

Tillgängligt via <https://snd.gu.se/en/vivill/party/s/p/1975>

Variabel	Innehållsanalytisk doktrinfråga
Världsbild	<ul style="list-style-type: none">• Enligt vilken maktfördelning är det internationella systemet strukturerat?<ul style="list-style-type: none">◦ Koloniala imperier◦ Europa har delats politiskt, militärt och ekonomiskt mellan stormakterna◦ Rika och mäktiga länder dominerar◦ Supermakter med dominerande inflytande• Vilka är de primära drivkrafterna i de internationella relationerna?<ul style="list-style-type: none">◦ Rikedom och makt, teknologiskt, ekonomiskt, politiskt och militärt◦ Motsättningar mellan stormakterna◦ Vinst◦ Upprustning och misstro• Vilken syn på säkerhet presenteras i doktrinen?<ul style="list-style-type: none">◦ En realistisk och kanske delvis marxistisk• Vilken roll fyller militära maktmedel och internationell rätt?<ul style="list-style-type: none">◦ Mänsklighetens framtid kan inte avgöras med nationella åtgärder

	<ul style="list-style-type: none"> • Vem och vad hotar Sveriges respektive det internationella systemets säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ○ Ekonomisk och militär imperialism ○ Koloniala imperier ○ Upprustning och utveckling av förintelsevapen
Mål	<ul style="list-style-type: none"> • Vilka grundläggande värden vill Sverige värna för att uppnå säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ○ Social och ekonomisk rättvisa ○ Fred, social rättvisa och framsteg ○ Respekt för varje nations självbestämmanderätt ○ Social och ekonomisk frigörelse • Vilket grundläggande säkerhetspolitiskt mål eftersträvar Sverige? <ul style="list-style-type: none"> ○ Minska spänningarna mellan supermakterna ○ Varaktig nedrustning ○ Bred internationell opinion för kravet på nedrustning ○ Politisk avspänning och militär nedrustning ○ Trygga landets självständighet ○ Konstruktivt internationellt samarbete
Handling	<ul style="list-style-type: none"> • Hur och med vilka medel avser Sverige handla för att hantera uppfattade hot och realisera deklarerade mål? <ul style="list-style-type: none"> ○ Bistånd till fattiga länder ○ Internationellt samarbete genom FN ○ Alliansfri politik syftande till neutralitet i krig ○ Nordiskt och europeiskt samarbete ○ Avveckla tullar och andra handelshinder ○ Allmän värnplikt

Utrikesdeklarationen 1975

Tillgänglig via <https://data.riksdagen.se/fil/98C7012A-2571-4B8B-A870-D77106DC8D39>;
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/riksdagens-protokoll-197540_FY0940/html

Variabel	Innehållsanalytisk doktrinfråga med svar
Världsbild	<ul style="list-style-type: none"> • Enligt vilken maktfördelning är det internationella systemet strukturerat?

- Maktbalans mellan Förenta staterna och Sovjetunionen
- Kärnvapenmakterna försöker undvika situationer som kan leda till krig
- Vilka är de primära drivkrafterna i de internationella relationerna?
 - USA och Sovjetunionen behöver erkänna strategisk jämställdhet och goda maktbalansen
 - Svårt att bära kostnaderna för rustandet
- Vilken syn på säkerhet presenteras i doktrinen?
 - Farorna för civilbefolkningen ökar
 - Nordiska ländernas säkerhet beroende av läget i Europa och förhållandet mellan stormakterna
 - Kriser i Centraleuropa skapar oro i Norden
 - Mestadels realistisk syn: Det talas om "kärnvapenmakterna" och "maktblocken". Sovjet och USA nämns nästan alltid i relation till varandra
- Vilken roll fyller militära maktmedel och internationell rätt?
 - Sverige undertecknat internationell konvention som förbjuder biologiska vapen och toxinvapen
 - Viktigt arbete att förnya folkrättsreglerna
 - Ett led i att säkra freden på längre sikt
 - Utrota fattigdom och hunger
 - Säkerhetsrådets riktlinjer för en lösning av konflikten i mellanöstern.
 - Förhandla för långsiktiga lösningar för fred
 - FN är en hörnsten
 - Konflikten i Vietnam kan inte avgöras med militära medel - politisk lösning krävs
 - Utvecklade vapen försvårar nedrustning
 - Svårt att jämföra på olika sätt sammansatta trupper
 - Våldsamma medel kan inte lösa konflikter
- Vem och vad hotar Sveriges respektive det internationella systemets säkerhet?
 - Kärnvapenmakterna
 - Att avspänningspolitiken riskerar att de små nationernas intressen kommer i kläm

Mål	<ul style="list-style-type: none"> • Vilka grundläggande värden vill Sverige värna för att uppnå säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ○ Demokratiska och humanitära traditioner ○ Mänskliga rättigheter och människors välfärd ○ Neutralitet i fred såväl som krig • Vilket grundläggande säkerhetspolitiskt mål eftersträvar Sverige? <ul style="list-style-type: none"> ○ Global nedrustning ○ Hålla Norden utanför internationella spänningar ○ Att omvärlden ska ha tilltro till neutraliteten
Handling	<ul style="list-style-type: none"> • Hur och med vilka medel avser Sverige handla för att hantera uppfattade hot och realisera deklarerade mål? <ul style="list-style-type: none"> ○ Avspänningspolitik med nära och fortlöpande kontakter mellan de ledande makterna ○ Ökad öppenhet kring försvarsutgifter, rörelser och manövrar ○ Omvärldens förtroende för neutralitetspolitiken i kombination med starkt försvar ○ Fredsbevarande arrangemang inom FN ○ Starkt försvar

Partiprogram 1990

Tillgängligt via <https://snd.gu.se/en/vivill/party/s/p/1990>

<u>Variabel</u>	<u>Innehållsanalytisk doktrinfråga</u>
Världsbild	<ul style="list-style-type: none"> • Enligt vilken maktfördelning är det internationella systemet strukturerat? <ul style="list-style-type: none"> ○ Kolonialismen har fallit ○ Kapitalistiskt och kommunistiskt fåtalsvälde ○ Nytt klimat med förbättrade relationer ○ Supermakternas och militäralliansernas inflytande har avtagit ○ Mänskligheten sammanlänkad ○ Nya förutsättningar efter omvälvningar i Östeuropa ○ Välden har upplösts, gränser har flyttats • Vilka är de primära drivkrafterna i de internationella relationerna? <ul style="list-style-type: none"> ○ Erkännande av ömsesidiga beroende ○ Kärnvapenhotet och miljökrisen ○ Nationell självständighet, strävan till social och ekonomisk frigörelse

	<ul style="list-style-type: none"> • Vilken syn på säkerhet presenteras i doktrinen? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Gemensam säkerhet, gemensamt intresse att undanröja risken för kärnvapenkrig ◦ Samarbete som ersätter hot, fruktan och misstänksamhet ◦ Icke-militära hot såsom föroreningar, förgiftning och överexploatering • Vilken roll fyller militära maktmedel och internationell rätt? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Stärkt internationell rättsordning för internationell nedrustning ◦ Männsklighetens problem kan bara lösas genom samarbete mellan nationerna ◦ Militär makt spelar roll för enskilda makters dominans över politisk och ekonomisk utveckling ◦ Internationell rättsordning för ett förpliktande internationellt samarbete • Vem och vad hotar Sveriges respektive det internationella systemets säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Kärnvapen ◦ Avsaknaden av försvar mot kärnvapen ◦ Nya spänningar och konfliktrisker i östeuropeiska länders befrielse från kommunistiska diktaturer ◦ Fattigdom och underutveckling ◦ Orättvisor ger upphov till konflikter ◦ Större riken med nya spänningar
Mål	<ul style="list-style-type: none"> • Vilka grundläggande värden vill Sverige värna för att uppnå säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Ömsesidig hänsyn mellan nationerna ◦ Solidaritet mellan folken ◦ Nationernas självbestämmande och folkens frigörelse ◦ Välfärd, frihet och värdighet • Vilket grundläggande säkerhetspolitiskt mål eftersträvar Sverige? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Avspänning, samarbete och nedrustning ◦ Förbud mot kemiska vapen ◦ Trygga landets självständighet och värna freden ◦ Militär omfattning och förmåga för att kunna hävda neutraliteten
Handling	<ul style="list-style-type: none"> • Hur och med vilka medel avser Sverige handla för att hantera uppfattade hot och realisera deklarerade mål?

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Multinationell samordning ○ Samarbete inom FN, Socialistinternationalen och opinionsbildning ○ Alliansfri politik som syftar till neutralitet i krig ○ Aktivt medverka till konstruktivt samarbete ○ Nordiskt och europeiskt samarbete ○ Avveckla tullar och handelshinder ○ Totalförsvar och allmän värnplikt
--	--

Utrikesdeklarationen 1990

Tillgänglig via <https://data.riksdagen.se/fil/72E9F6F2-6976-4CBB-8AB5-D97F7A71F242>;
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/riksdagens-protokoll-19899085_GD0985/html

Variabel	Innehållsanalytisk doktrinfråga med svar
Världsbild	<ul style="list-style-type: none"> ● Enligt vilken maktfördelning är det internationella systemet strukturerat? <ul style="list-style-type: none"> ○ Ett sammanfallet Sovjetunionen och ett enat Europa ○ Det talas fortfarande om avspänning mellan supermakterna men det talas också om upprivna blockgränser i Europa ● Vilka är de primära drivkrafterna i de internationella relationerna? <ul style="list-style-type: none"> ○ Omdaning i Sovjetunionen ● Vilken syn på säkerhet presenteras i doktrinen? <ul style="list-style-type: none"> ○ Ett liberalt. Fokus på internationellt och europeiskt samarbete, demokratisering, handel. FN utgör en hörnsten men också samarbetet inom Europa lyfts fram ○ Att hela Europa gagnas om Västeuropas demokratier samarbetar ○ Ökade förutsättningar för nedrustning till följd av upprivna blockgränser ● Vilken roll fyller militära maktmedel och internationell rätt? <ul style="list-style-type: none"> ○ Avspänningen måste speglas på det militära området ○ Att främja mänskliga rättigheter och folkrätten centralt ● Vem och vad hotar Sveriges respektive det internationella systemets säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ○ Allvarliga konvulsioner om den efterlängtrade förändringen inte underlättas

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Miljöförstöring i den ekonomiska krisens Europa ○ Kärnvapen ○ Orättvisa sociala och ekonomiska förhållanden ○ Hot mot globala miljön ○ Främmande undervattensverksamhet
Mål	<ul style="list-style-type: none"> ● Vilka grundläggande värden vill Sverige värna för att uppnå säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ○ Ett Europa i demokrati och gemensam säkerhet ○ Neutralitet ○ Internationell fred och solidaritet ○ Nedrustning, mänskliga rättigheter, bistånd ● Vilket grundläggande säkerhetspolitiskt mål eftersträvar Sverige? <ul style="list-style-type: none"> ○ Neutralitet ○ Inte medlemskap i EG ○ Att alla kärnvapen avskaffas
Handling	<ul style="list-style-type: none"> ● Hur och med vilka medel avser Sverige handla för att hantera uppfattade hot och realisera deklarerade mål? <ul style="list-style-type: none"> ○ Tillsammans med Europeiska länder delta i arbete för demokrati och gemensam säkerhet ○ Starkt och allsidigt totalförsvar ○ Pengar avsatta för samarbete med Östeuropa. Stöd till demokratisering och ekonomiska reformer ○ Samarbete mellan folkrörelser, politiska partier och andra organisationer ○ Samarbeta med EFTA-länder och EG "så långt det är förenligt med neutralitetspolitiken" ○ Kärnvapenfri zon i Norden för att bidra till Europas säkerhet ○ Ubåtsskydd ○ FN utgör en hörnsten ○ Ekonomisk och finansiellt stöd till omdaning i Sovjetunionen och andra östeuropeiska länder ○ ESK, föregångaren till OSSE, det viktigaste forumet för säkerhet, miljö och mänskliga rättigheter

Partiprogram 2001

Tillgängligt via <https://snd.gu.se/en/vivill/party/s/p/2001>

Variabel	Innehållsanalytisk doktrinfråga
Världsbild	<ul style="list-style-type: none">● Enligt vilken maktfördelning är det internationella systemet strukturerat?<ul style="list-style-type: none">○ Kapprustningen har brutits, nedrustningen gjort viktiga framsteg○ Koloniala frigörelseprocessen i huvudsak avslutad● Vilka är de primära drivkrafterna i de internationella relationerna?<ul style="list-style-type: none">○ Minska växthusgaser, avvärja hot mot biologisk mångfald,● Vilken syn på säkerhet presenteras i doktrinen?<ul style="list-style-type: none">○ Fred förutsättning för utveckling● Vilken roll fyller militära maktmedel och internationell rätt?<ul style="list-style-type: none">○ Det krävs en bredare säkerhetspolitik grundad på internationellt samarbete snarare än en militär ansats○ FN måste stärkas○ Sverige medlare, brobyggare och samtalspartner inom FN● Vem och vad hotar Sveriges respektive det internationella systemets säkerhet?<ul style="list-style-type: none">○ Hotet i Europa inte krig mellan nationer○ Hot från inhemska konflikter, övergrepp mot mänskliga rättigheter, terrorism, våld mot institutioner, störningar i infrastruktur.○ Nationsöverskridande hot○ Terrorgrupper som ställer sig utanför internationella avtal○ Illegal vapenhandel
Mål	<ul style="list-style-type: none">● Vilka grundläggande värden vill Sverige värna för att uppnå säkerhet?● Vilket grundläggande säkerhetspolitiskt mål eftersträvar Sverige?<ul style="list-style-type: none">○ Bevara landets fred och självständighet○ Trygga stabilitet in närområdet○ Internationell säkerhet○ Kunna välja att ställa sig neutralt i händelse av krig○ Självständig politik i krislägen
Handling	<ul style="list-style-type: none">● Hur och med vilka medel avser Sverige handla för att hantera uppfattade hot och realisera deklarerade mål?

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Samarbete inom EU ○ Militärt alliansfritt
--	--

Utrikesdeklarationen 2005

Tillgänglig via <https://data.riksdagen.se/fil/43049AFD-EE98-43C5-ACD8-B79844832A7B>

Variabel	Innehållsanalytisk doktrinfråga med svar
Världsbild	<ul style="list-style-type: none"> ● Enligt vilken maktfördelning är det internationella systemet strukturerat? <ul style="list-style-type: none"> ○ En ny multipolär världsordning där samarbete, utbyte och handel är det som förenar länderna. EU utgör en viktig aktör. ● Vilka är de primära drivkrafterna i de internationella relationerna? <ul style="list-style-type: none"> ○ Handel, samarbete, FN, EU ○ USA och EU har gemensamma värderingar om frihet och demokrati ● Vilken syn på säkerhet presenteras i doktrinen? <ul style="list-style-type: none"> ○ Ett konstruktivistiskt i den bemärkelsen att stater, makt och vapen inte längre utgör de stora hoten. Istället är det miljöproblem, naturkatastrofer, terrorism och narkotika som lyfts fram. ○ Sverige militärt alliansfritt men Nato viktig partner i insatser i krisområden ○ Nya hot kräver breddat säkerhetsbegrepp ○ Handel motverkar hot och konflikter ● Vilken roll fyller militära maktmedel och internationell rätt? <ul style="list-style-type: none"> ○ Folkräkten en del av ett breddat säkerhetsbegrepp ○ Ställa ansvariga till svars för ○ Fn kan inte göra allt, regionalt samarbete allt viktigare ● Vem och vad hotar Sverige respektive det internationella systemets säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ○ I ljuset av tsunamikatastrofen lyfts naturkatastrofer, miljöförstöring, fattigdom och globala epidemier fram som hot, såväl som terrorism, regionala konflikter, krig och massförstörelsevapen. Notera dock att krig och massförstörelsevapen nämns sist i denna uppräknig. ○ Breddat säkerhetsbegrepp, individens skydd och rättigheter ○ Kärnvapen ○ Kriminella nätverk med heroin som finansierar terrorism ○ Nya hot

Mål	<ul style="list-style-type: none"> • Vilka grundläggande värden vill Sverige värna för att uppnå säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Demokrati, ekonomisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer • Vilket grundläggande säkerhetspolitiskt mål eftersträvar Sverige? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Ett legitimt och effektivt säkerhetsråd ◦ Starkare skydd för människors säkerhet ◦ Fördjupat samarbete med Ryssland för att få de mer engagerade i globala frågor
Handling	<ul style="list-style-type: none"> • Hur och med vilka medel avser Sverige handla för att hantera uppfattade hot och realisera deklarerade mål? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Utbyte av information med andra EU-länder ◦ Aktiv utrikespolitik i Afghanistan, Afrika och Balkan. Insatser för fred och utveckling ◦ Starkt europeiskt samarbete ◦ Samarbete med Ryssland viktigt för säkerhet i närområdet ◦ Regionalt samarbete för att föra Ryssland närmare Sverige, Norden och EU ◦ Frihandel mellan Ryssland och EU ◦ EU-agenda för bistånd, konfliktförebyggande, fredsbevarande och miljö- och handelspolitik ◦ Långsiktiga insatser under ledning av FN, EU eller Nato ◦ Bidra med styrkor åt Nato på Balkan och i Afghanistan ◦ Samarbete mellan USA och EU ◦ Dialog och samarbete med Kina förutsättning för att påverka landet i riktning mot demokrati och respekt för mänskliga rättigheter ◦ Partnerskap mellan AU och EU ◦ FN ges en väldigt stor roll ◦ Besöksutbud och bistånd till Ukraina

Partiprogram 2013

Tillgängligt

via

https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640b87/1568881590520/ett-program-for-forandring_2013.pdf

Variabel	Innehållsanalytisk doktrinfråga
Världsbild	<ul style="list-style-type: none"> ● Enligt vilken maktfördelning är det internationella systemet strukturerat? ● Vilka är de primära drivkrafterna i de internationella relationerna? ● Vilken syn på säkerhet presenteras i doktrinen? <ul style="list-style-type: none"> ○ Arbetet för mänskliga rättigheter nära länkat till fred och säkerhet ○ Inte längre krig mellan nationer ○ Växande sociala klyftor över nationsgränser, kräver bredare ansats ○ Mänsklig säkerhet överordnad nationella och ekonomiska intressen ● Vilken roll fyller militära maktmedel och internationell rätt? <ul style="list-style-type: none"> ○ Världssamfundet förbjuder biologiska och kemiska vapen ○ FN behöver reformeras för att återspegla dagens förhållanden ○ EU kan bli en starkare aktör för utveckling och mänskliga rättigheter ○ Sverige förpliktigt att värna om internationell fred och säkerhet ● Vem och vad hotar Sveriges respektive det internationella systemets säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ○ Odemokratiska regimer och terrorgrupper som ställer sig utanför internationella avtal ○ Illegal vapenhandel ○ Inhemska konflikter, övergrepp mot mänskliga rättigheter, terrorism, våld mot institutioner, störningar i infrastruktur ○ Andra spänningar än militära
Mål	<ul style="list-style-type: none"> ● Vilka grundläggande värden vill Sverige värna för att uppnå säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ○ Självständig politik i krislägen ● Vilket grundläggande säkerhetspolitiskt mål eftersträvar Sverige? <ul style="list-style-type: none"> ○ Militär nedrustning ○ Egen utformning av storlek och inriktning på försvaret ○ Ta en ledande roll i arbetet för avspänning, nedrustning och ickespridning ○ Konvention som förbjuder kärnvapen ○ Fred och demokrati på vår kontinent ○ Fred och självständighet ○ Stabilitet i vårt närområde
Handling	<ul style="list-style-type: none"> ● Hur och med vilka medel avser Sverige handla för att hantera uppfattade hot

	<p>och realisera deklarerade mål?</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Militär alliansfrihet ○ Delta i FN-stödda fredsbevarande operationer ○ Samarbete inom EU om utrikes- och säkerhetspolitik ○ Aktiv roll som medlare, brobyggare och samtalspartner ○ Medlemskap i EU ○ Inte förhålla sig passivt om annat EU- eller nordiskt land skulle angripas
--	---

Utrikesdeklarationen 2020

Tillgänglig

via

<https://www.regeringen.se/4a489f/contentassets/ffccf2bca4fb44a981f1d8f84b0d2c8b/utrikesdeklarationen-2020.pdf>

Variabel	Innehållsanalytisk doktrinfråga med svar
Världsbild	<ul style="list-style-type: none"> ● Enligt vilken maktfördelning är det internationella systemet strukturerat? <ul style="list-style-type: none"> ○ Ett USA som drar sig tillbaka, ett Kina som tar en mer aktiv roll, ett Ryssland som är aggressivt och ett EU som utgör Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena ○ Fungerande internationellt samfund förutsätter engagerat USA ● Vilka är de primära drivkrafterna i de internationella relationerna? <ul style="list-style-type: none"> ○ EU-samarbetet som är den viktigaste aktören och garant för ekonomi, säkerhet och fred ○ Relationen till USA centralt för säkerhet och välbefinnande ● Vilken syn på säkerhet presenteras i doktrinen? <ul style="list-style-type: none"> ○ Aggressionen mot Ukraina och annekteringen av Krim fördöms. ● Vilken roll fyller militära maktmedel och internationell rätt? <ul style="list-style-type: none"> ○ Rysslands brott mot folkrätten utmanar europeiska säkerhetsordningen ○ Diplomatin den främsta försvarslinjen ● Vem och vad hotar Sverige respektive det internationella systemets säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ○ Organiserad brottslighet ○ Global uppvärmning ○ Demokratin ifrågasatt och utmanad

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kärnvapen ○ Oroande att USA lämnar multilaterala samarbeten ○ Ryssland aggression mot Ukraina och annekteringen av Krim ○ Kinas aktiva roll utmålats som både möjligheter och utmaningar ○ Oro om att EU-utvidgningen går för fort fram ○ Inrikespolitik får ta plats i utrikesdeklarationen: Straffskärpningar, fler poliser och brottsförebyggande insatser ○ Klimatförändringar spär på motsättningar och konflikter ○ Kärnvapenutvecklingen oroande, arsenaler byggs ut och moderniseras
Mål	<ul style="list-style-type: none"> ● Vilka grundläggande värden vill Sverige värna för att uppnå säkerhet? <ul style="list-style-type: none"> ○ Värna suveränitet och svenska intressen ○ Bli första fossilfria välfärdsland ● Vilket grundläggande säkerhetspolitiskt mål eftersträvar Sverige? <ul style="list-style-type: none"> ○ Nedrustning och ickespridning av kärnvapen
Handling	<ul style="list-style-type: none"> ● Hur och med vilka medel avser Sverige handla för att hantera uppfattade hot och realisera deklarerade mål? <ul style="list-style-type: none"> ○ Mer samarbete och solidaritet istället för att stänga den dörren ○ Fullt ut delta i EU-samarbete ○ Starkt samarbete med Tyskland, Frankrike och i Norden gör regionen tryggare och mer hållbar ○ Diplomatin beskrivs som den främsta försvarslinjen ○ Politiska, diplomatiska, ekonomiska och militära medel på ett samlat sätt ○ Fördjupade försvarssamarbeten med Finland och en trovärdig nationell försvarsförmåga ○ Samarbete i Norden, Östersjöområdet, inom FN och OSSE och partnerskapet med Nato ○ Transatlantisk länk viktig för Europa och Amerika ○ Inte förhålla sig passivt om annat EU-land eller nordiskt land skulle angripas. Ge och ta emot stöd civilt som militärt. ○ Demokratisatsning Drive for Democracy ○ Relation till USA central för säkerhet och välförstånd ○ Samarbete med Ryssland där gemensamma intressen finns

	<ul style="list-style-type: none">○ Sanktioner mot Ryssland○ Samarbete och kritisk dialog med Turkiet○ Fördubblat bidrag till gröna klimatfonden○ Höjda anslag till demokratibistånd○ Säkerhetspolitiska linjen ligger fast, alliansfriheten bidrar till stabilitet och säkerhet
--	--

Bilaga 2: Anteckningar från kvantitativ innehållsanalys

Utvalda ord								
Ord	1975		1990		2005		2020	
	Partip. 1975	Utrikesd. 1975	Partip. 1990	Utrikesd. 1990	Partip. 2001	Utrikesd. 2005	Partip. 2013	Utrikesd. 2020
Alliansfrihet/alliansfriheten/alliansfritt/alliansfri	2		1		2		4	1
Angrepp/främmande		2		2	1		2	1
Avspänning/nedrustning	4	4	4	2			2	1
EG/EU/Europa/Europeiska/europeiskt	5		4	19	11	18	17	
Finland/finsk*								
FN/Förenta nationerna	1	6	1	3	3	6	1	3
Hot/hotar/hoten/hotet	3	4	16	3	16	7	16	2
Identitet		1			2			
Kärnvapen/förintelsevapen**	1	2	2	4		1		
Nationell	5	3	5		8		4	1
Nato						1		
Neutralitet	1	1	2					
Norden/nordiskt	1	4	1	1		1	1	3
Östeuropa			1	4		1		
Ryssland/Sovjetunionen		3		3		5		1
Säkerhet	1	2	8	1	2	5	2	8
Stormakterna		2						
transatlantiskt/USA/Förenta staterna		2				2		1

Värden/Värderingar	3	3	7	2	2	1
--------------------	---	---	---	---	---	---

*Finland nämns en gång i utrikesdeklarationen 2005 och en gång i utrikesdeklaration 2020. Dessa fångas dock inte upp av ordsökningen eftersom de förekommer med kommatecken efter.

**I utrikesdeklarationen 2020 förekommer kärnvapen i termer av *kärnvapennedrustning*, *kärnvapenarsenal* och *kärnvapenhot* men aldrig ensamt som enbart *kärnvapen*. Därav ingen notering för ordet i utrikesdeklarationen 2020.

Mest förekommande ord								
	1975		1990		2005		2020	
	Partip. 1975	Utrikesdek. 1975	Partip. 1990	Utrikesdek. 1990	Partip. 2001	Utrikesdek. 2005	Partip. 2013	Utrikesdek. 2020
Topp 10 mest förekommande ord	och	och	och	och	och	och	och	och
	för	en	att	för	att	att	att	för
	att	av	av	en	som	för	för	att
	av	för	för	har	för	vi	som	är
	en	som	som	de	av	en	av	en
	till	att	en	att	den	det	en	vi
	den	den	de	är	den	ett	den	det
	som	har	den	det	är	som	det	Sverige
	de	de	till	av	det	är	är	ett
	på	all	har	på	en	den	de	till

Topp 10 tvåordskombinationer	För att	av de	för att	det är	för att	för att	för att	är en
	För alla	för att	rätt till	är en	är en	vi vill	och att	för att
	Rätt till	till en	och att	för de	möjlighet att	vill se	ska vara	det är
	Socialdemokratin vill	det är	är en	Sverige har	handlar om	är en	är ett	för en
	Att skapa	en sådan	för en	av de	rätt till	kommer att	är en	utrikes och
	Till att	som kan	det är	mänskliga rättigheter	är ett	ska kunna	för den	vi har
	Och en	kommer all	för alla	och det	och de	att vi	till en	säkerhet och
	Så att	för all	och en	till en	för alla	fred och	och en	och säkerhetspolitik
	Genom att	lösning av	som är	är ett	ska ha	mänskliga rättigheter	till att	kommer att
	Den demokratiska	det gäller	som har	de mänskliga	och den	inom eu	möjlighet att	och säkerhet
Topp 10 treordskombinationer	en planmässig hushållning	en politisk lösning	har rätt till	de mänskliga rättigheterna	över det egna	vi vill se	de mänskliga rättigheterna	utrikes och säkerhetspolitik
	att skapa en	från svensk sida	den gemensamma sektorn	och mänskliga rättigheter	ska ha rätt	inom EU för	på så sätt	det är viktigt
	män och kvinnor	de mänskliga rättigheterna	frihet jämlikhet och	den demokratiskt vald	och möjlighet att	vill se ett	vi socialdemokrater vill	är viktigt att
	inom ramen	en sådan	det svenska	det kalla krigets	det egna	vi verkar	ska ha rätt	fred och

	för	lösning	samhället		livet	inom		säkerhet
	den tekniska utvecklingen	för hela mänskligheten	en del av	tillsammans med övriga	vård och omsorg	verkan inom EU	ett samhälle där	mänskliga rättigheter och
	ta till vara	därför är det	ansvaret för att	av avgörande betydelse	en politik för	om att vi	över och underordning	det är en
	det ekonomiska livet	kan leda till	ansvar för att	avspänningen mellan supermakterna	ha rätt till	ansvar för att	för de mänskliga	är en förutsättning
	det demokratiska socialismens	leda till krig	den demokratiska socialismens	mellan supermakterna och	det ekonomiska livet	för mänskliga rättigheter	en del av	en förutsättning för
	på alla nivåer	till följd av	jämlikhet och solidaritet	de baltiska republikerna	skola vård och	mänskliga rättigheter och	över det egna	står upp för
	inriktas på att	att avspänningspolitiken skall	lika väl som	rätt till nationellt	alla ska ha	vi vill att	att EU ska	och det är